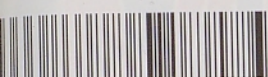

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

67

I 117 986 1990

99430061, 10

COBISS

IVILADIKA

10-90

MLADIKA 10

IZHAJA DESETKRAT V LETU
LETO XXXIV. 1990

KAZALO

Tone Bedenčič:	
1990 - Slovenski božič . . .	161
Z občutki ponosa smo	
spremljali pogumna dejanja. . .	162
Tomaž Simčič: Ali se Cerkev	
vrača v politiko? . . .	163
Ivo Jevnikar: Dr. Anton	
Korošec v spominih	
dr. Mateja Poštovana . . .	164
Lilijana Filipčič:	
Jaz te nosim v naročju . . .	166
Osem Slovenk za danes:	
Božena Orožnova . . .	167
Mogoče ne veste, da . . .	168
Spomini Milana Guština (16). . .	172
Na robu . . .	172
Vladimir Kos: Pesmi . . .	175
Antena . . .	176
Egidij Vršaj: Republika	
Slovenija: privatizacija	
in osamosvojitve . . .	179
Umrli je Marija Mislej . . .	182
Saša Martelanc: Ko bi bil zdaj	
med nami Franc Jeza . . .	183
Na platnicah: Pisma; Čuk na	
Obelisku; Za smeh; Listnica	
uprave	
Prilogi:	
Pavle Merkù: Svetniki v slo-	
venskem imenoslovju (str.	
97-100)	
RAST 59-90	

Zunanja oprema:
Edi Žerjal

Uredništvo in uprava:
34133 Trst, Italija, ulica Donizetti 3
telefon 040/370846

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA

Reg. na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI
(Zveze italijanskega
periodičnega tiska)

Posamezna številka Mladike stane
3.000 lir. Celoletna naročnina za Ita-
lijo 25.000 lir; nakazati na poštni te-
koči račun 14470348 — Mladika -
Trst. Letna naročnina za Jugosla-
vijo 25.000 lir ali enakovreden zne-
sek v drugih valutah. Druge države
35.000 lir (ali enakovreden znesek v
tuji valuti), po letalski pošti 45.000 lir.

Tisk in fotostavek:
»graphart«, Trst, ulica Rossetti 14
tel. 040/772151

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva.

OB KNJIGI FRANCETA PIBERNIKA TEMNI ZALIV FRANCETA BALANTIČA

Predvsem želim izraziti pohvalo avtor-
ju, saj je skrbno preveril in zbral in lepo
zapisal dejstva, ki sestavljajo pesnikovo
vse prekratko življenje in tragično smrt.
Moram pa povedati, da me moti enostran-
sko presojanje vzrokov, zakaj se je Balan-
tič odločil za vaško stražo in za domo-
branstvo.

V letih pozno 1942 in deloma 1943 sem
se nekajkrat srečala z njim v družbi Sta-
neta Tomažiča (ki je omenjen v Piberni-
kovem delu) in drugih. Bil je miren in zadr-
žan, pač pa je z resnim obrazom in živimi
očmi sledil in sem pa tja pokimal točkam
pogovorov.

Vzrokov njegove odločitve ne moremo
iskati šele po tistem, ko so partizani v Po-
dobo pobili tako predane se vaše stra-
žarje kot druge, neudeležene in neoboro-
žene, v septembru 1943. Ljudje božji, saj
je tekla rdeča kri takoimenovanih belih po
Ljubljani in neštevilnih drugih slovenskih
krajih že zgodaj leta 1942. Loška dolina,
kjer je Podob, je pa eden najbolj kričočih
primerov partizanskega ubijanja in nepo-
trebnih žrtev okupatorjevega nasilja.

Izrecno ni rekel ne on ne kdo drugi,
lahko pa si tudi jaz dovolim malo ugiba-
nja, da Balantiču stroga dogmatika neka-
terih predstavnikov katoliške misli ni bi-
la sprejemljiva brezpogojno. Ampak kar
se tiče širših svetovnih nazorov, je bilo v
tistih temnih časih bleščeče jasno, da je
naziv osvobodilna fronta le krinka za ko-
munizem. S prižnice smo slišali o brez-
božnem komunizmu, sami smo pa videli
in izkusili njegovo brezobzirno, brezsrč-
no, brutalno naravo. Mnogim se je zdelo
prav in primerno, da bi poskušali na vse
sile zaustaviti naval tega zla v slovenski
prostor. Kremžar in Balantič ne moreta o
tem pričati; ležita z zasutimi ustmi v Gra-
hovem, Tomažič in drugi pa Bog ve kje.
Z ogromno pomočjo zapadnih zavezni-

kov, katere zgodovina zmagovalcev nik-
dar ne omeni, je zmagalo zlo.

Na zunaj plah dvajsetleten fant je do-
segel visoko stopnjo pesniškega ustvar-
janja in je Slovencem dragocen. V tem-
nem zalivu življenja pa je videl odblike
dogodkov in presodil njihov pomen. Daj-
mo mu tudi priznanje, da je bil zavesten,
zaveden borec proti zlu, eden med tiso-
či. In zgodilo se je, kot je napisal, da čez
nje »... hodijo ljudje,« da jim

»... obraz oskrunijo noge
ubogih mojih bratov noge gnojne.«

Marica Škrbec, Kanada

POKLON BORISU PAHORJU

V torek, 11. decembra, je Slavistično
društvo priredilo poklon Borisu Pahorju.
O svečanosti ne bom govoril. Ustavil se
bom samo ob tem, da sta bila pokrovite-
lja prireditve SKGZ in SSO. Dobro je nam-
reč, da se obe krovni organizaciji na pri-
meren način oddolžita plodovitemu pred-
stavniku slovenskega kulturnega življe-
nja na Tržaškem. Vsekakor bi se morala
SKGZ — pred kakršnimkoli poklonom —
Borisu Pahorju najprej javno opravičiti za
vse napade in blatenja, ki jih je bil ta slo-
venski pisatelj skozi dolga desetletja de-
ležen z njene strani.

SKGZ pa bi se ne smela omejiti samo
na opravičilo Borisu Pahorju, temveč bi
morala vzeti v poštev tudi Alojza Rebulo,
Vinka Beličiča, Ubalda Vrabca in med po-
kojnimi Franca Jezo, Jožeta Peterlina in
mnoge druge, katere so njeni predstavi-
niki v preteklosti razglasili za »drugoraz-
redne« Slovence, za klerikalce, izdajalce,
nacionaliste itd., ker so bili nosilci idej, ki
so takrat veljale za »bogoskrunske«, da-
nes pa so jih komunisti z dvomljivo upra-
vičenostjo razglasili za svoje.

R.S.

**SLIKA NA PLATNICI: Tebi Triglav - naj-
lepši pozdrav (foto Vlastja).**

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Lojzka Bratuž, Silvija Callin, Lilijana Filipčič, Ivo
Jevnikar, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavc, Franc Mljač,
Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot, Ivan Peterlin, Peter Rustja, Ester Sferco,
Tomaž Simčič, Maks Šah, Marko Tavčar, Zora Tavčar, Edvard Žerjal in Ivan Žerjal. Vsi
pisci sodelujejo brezplačno.

1990

Slovenski božič

V svoji dolgi zgodovini je slovenski narod doživel mnogo božičnih dni. Bili so veseli in žalostni, bili so polni miru in globokih doživetij, bili so tudi krvavi v ognju vojnih viher, bili pa so tudi čisto vsakdanji. Le takega božiča kot bo letos še nismo imeli. Tokrat bo to zares pravi SLOVENSKI BOŽIČ.

Božič je postal od tiste svete noči neprenehni proces. Učlovečenje božjega v Jezusu se od takrat nadaljuje v zgodovini in to na osebni, družbeni in kozmični ravni. Vse ima v njem svoj cilj in smisel. On je dopolnitev danega v sijaju novih nebes in nove zemlje.

Človek, ki je sprejel božič v osebno življenje, vidi to dejstvo v celotnem stvarstvu. »Celotno stvarstvo vse do zdaj skupno zdihuje in trpi porodne bolečine. Pa ne samo ono, tudi mi, ki imamo prvine Duha, tudi mi zdihujemo v sebi, ko željno pričakujemo posinovljenje, odrešenje svojega telesa.« Božič je nekaj konkretnega. Božič je v bistvu ovrednotenje življenja vpletenega med snov in duha. Božič raste na potrditvi tuzemskih danosti in se prerašča v dokončno učlovečenje božjega, ko bo »Bog vse v vsem.«

Tragedija človeštva nekoč in danes je v tem, da človek ni znal ovrednotiti naravnih danosti, ni znal najti prave vrednosti ustvarjenega. Ali je zavračal in bežal od božjega stvarstva ali pa do onemoglosti oboževal in pobožil materialni svet. Na tak način je vedno razvrednotil vrednost danega od Boga. Iz tega kroga se ni mogel sam odrešiti. Še več, zaletavanje iz ene skrajnosti v drugo postaja znak brezupa. Človek išče odrešitve. Vse religije so vpete v to razpetost in v iskanje odrešitve.

Bog stvarnik svojega dela ne zavrže. Niti ga ne omalovažuje, se ga ne sramuje. Gradi naprej zmagoslavno pot odrešenja, ki temelji na dejstvu stvarjenja in njegovih zakonitosti.

Zaradi učlovečenja, zaradi utelešenja, zaradi tega ker je Beseda človek meso postala in med nami prebivala, postaja tudi človek in vse stvarstvo odrešeno, posvečeno, po božji milosti brezmadežno, oba očiščena s tisto krvjo, ki je bila sestavljena iz istih prvin kot kri vsakega človeka.

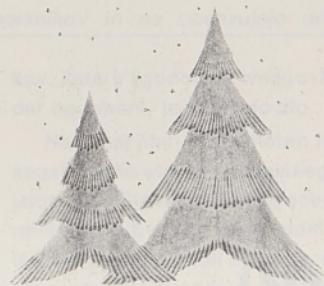
Neslutena so obzorja človekovega razvoja v skrivnosti božiča. Prav tako tudi širine upanja. NIČ in zavrženost nista več naša usoda. Iz moči zavesti bomo prepoznali Boga Stvarnika in ga poklicali naš Oče.

Človek ima tudi družbeno dimenzijo. Ena izmed teh je tudi narodnost. Dana je od Boga. Tudi za slovenski narod. Po božjem pravu imamo pravico živeti svoje življenje. Koliko hrepenenj je bilo, upanja, bojov in pričakovanj. Pa tudi strahu, omahovanj, bojazni in korakov nazaj. Kljub temu ni v našem narodu nikoli ugasnilo tisto upajoče vprašanje, kdaj bo končno prišel tisti dan? Kdaj se bodo dopolnili časi tudi za nas. Veliki možje slovenskega naroda so ga napovedovali. — In prišel je. Gospodar življenja nam ponuja zgodovinski trenutek. Potrebno je le, da izrečemo tisti zgodovinski DA in se rešimo suženjstva in hlapčevanja.

Ni naroda brez vere. Slovenski narod je svoji veri ostal zvest do današnjih dni. — Iz nje je rasel in oblikoval svojo kulturo in istovetnost. Božič, ki ga slovensko ljudstvo tako rado in doživeto obhaja, mu bo letos z besedo DA prinesel novo rojstvo.

Stopil bo v novo stvarnost. Postal bo odgovoren za sebe. Na novo bo zaživela zavest o nas samih. Naše korenine bodo spet oživele in pognale rast narodnemu drevesu. Končno bomo postali svoboden in samostojen narod z besedo in imenom in to sredi Evrope in na tej lepi in enkratni zemlji.

Tone Bedenčič

Z občutki ponosa smo spremljali pogumna dejanja

O silnih spremembah, ki smo jim bili priča v zadnjem poldrugem letu in katerim posvečajo časniki cele strani svoje vsakodnevne kronike, zgodovina pa bo o njih razpravljala v debelih knjigah, lahko mi ob koncu leta zapišemo le kratko razmišljanje o pomenljivejših dogodkih v našem bližnjem ali širšem okolju. Brez dvoma smo Slovenci v Italiji doživeli novih 365 dni odlašanj in zavlačevanja rešitve naših problemov, zato smo živeli v senci dogajanja v Sloveniji, polni pričakovanja in upanja, pa tudi ob dvomih in večjih ali manjših razočaranjih, nestrpni nad počasnostjo razvoja, željni naglih sprememb v smeri boljše kvalitete javnega in zasebnega življenja v Sloveniji, ki naj bi z glavnine narodovega telesa odsevala tudi na manjšine in na izseljence. Željni in boječi obenem smo pričakali prve svobodne volitve, ugibali, ali bodo poštene, dvomili nad pripravljenostjo režima, da se umakne volji ljudstva in še zdaj ne vemo, ali bi volilne izide ocenili pozitivno ali ne. Vznemirjeni smo nad nepopolnostjo nekega razvoja, brezizhodnostjo gospodarske krize, nedoslednostjo nekaterih ciljev, neizdelanostjo sprememb, ki so zajele samo nekatere ravni slovenske družbe in pustile nedotaknjene pomembne strukture starega režima. Zato vztrajno iščemo vzporednosti v razvoju podobne situacije v Vzhodni Nemčiji, na Poljskem, Madžar-

skem, Češkoslovaškem, Hrvaškem... skušamo razložiti razlike in odkrivamo skupne značilnosti in zaskrbljeni ugotavljamo, kako je 40 in več let totalitarizma — podobno kot drugod — zrahljalo moralno in družbeno zavest tudi našega človeka, mu pobralo vrednote, ga naredilo ranljivega, šibkega, podkupljivega, strokovno in poslovno nesolidnega in ga pahnilo v egoistično zasebnništvo...

Toda vse to so odtehtali svetli trenutki, ki smo jih doživeli ob sicer še nedokončnih in negotovih dosežkih mlade slovenske demokracije, ki se — kljub vsem očitkom pristranskih občil zaradi začetnih nerodnosti in ob nesodelovanju opozicije — vztrajno uveljavlja. Ganjeni smo bili ob velikih žalnih obredih, prvič opravljenih na krajih množičnih moritev, in ob prvih dejanjih še nepopolne sprave. Z občutki ponosa smo spremljali pogumna dejanja slovenskih političnih in predstavniških organov, ki so si začeli prilastiti pristojnosti, ki gredo legitimno izvoljenim predstavnikom naroda v pravilno zastavljeni težnji po samostojnosti.

V tem duhu smo tudi podprli demokratske politične sile, da so znale uveljaviti kot nujno in potrebno ter za narod dostojanstveno dejanje plebiscita. Da bo enkrat za vselej konec dvomov in malodušja.

Ali se Cerkev vrača v politiko? *Tomaž Simčič*

To je naslov letošnje enajste, monografsko zasnovane številke revije »Sodobnost«. Njeno uredništvo se s trinajstimi vprašanji o razmerju med Cerkvijo in politiko obrača na dvajset uglednih slovenskih osebnosti, škofov, teologov, filozofov, družboslovcev, pravnikov, politikov, laikov in duhovnikov, kristjanov in agnostikov, pristašev samostojnega političnega nastopanja kristjanov in njihovih nasprotnikov.

Izbira teme je v sedanjih razmerah v Sloveniji, kot se zdi, posrečena. Eden od sodelujočih pri anketi na primer pripoveduje — in ni razloga, da bi mu ne verjeli —, da za marsikoga pri letošnjih aprilskih volitvah ni bil največji »šok« prehod iz totalitarizma v demokracijo, marveč dejstvo, da so znotraj zmagovalne koalicije največ glasov pridobili krščanski demokrati in da je zato mesto predsednika izvršnega sveta pripadlo predsedniku te stranke. Že samo dejstvo, da je predsednik vlade dejaven kristjan, naj bi torej predstavljalo prvi korak v konfesionalizacijo slovenske družbe.

Priznati je treba, da so okoliščine, v katerih se danes Cerkev, ali bolje rečeno, kristjani v Sloveniji vračajo v politiko, tudi za Cerkev samo nekaj novega. Do leta 1941 so namreč z izjemo Ivana Šušteršiča krmilo slovenske katoliške stranke imeli trdno v svojih rokah duhovniki. Cerkev v preteklosti ni posegala v politiko le posredno, preko krščanskih laikov, ampak večkrat kar v prvi osebi, neposredno. V tedanjih zgodovinskih razmerah je bilo to do neke mere tudi razumljivo, toda od predvojnih časov nas ne ločuje le skoraj petdeset let komunizma, marveč tudi petdeset let nadaljnje sekularizacije: Cerkev danes, tako kot malodane po vsej Evropi, pri svojem delu ne more več računati na strnjeno krščansko družbo kot v preteklosti. Sodobna družba je pluralistična, razslojena. II. vatikanski cerkveni zbor se je tega dobro zavedal in je postavil krščansko prisotnost v politiki na nove temelje. Novi cerkveni zakonik duhovnikom izrecno prepoveduje direktno politično udejstvovanje.

Iz odgovorov slovenskih škofov, teologov in vidnejših cerkvenih osebnosti lahko dokaj zanesljivo razberemo, da se Cerkev jasno zaveda spremenjenih razmer in da v celoti sprejema pravila igre v pluralistični, laični družbi. Niti od daleč si ne predstavlja, da bi bila prisotnost kristjanov v političnem življenju trojanski konj za neko namišljeno nasilno »rekatolizacijo«. Nadškof Šuštar je v tem pogledu dovolj zgovoren: »Druga evangelizacija pomeni ponudbo, ne pa kakršnokoli vsiljevanje ali križarsko vojno za novo krščansko Evropo.« Obenem nadškof odločno zavrača sleherno enačenje Cerkve s krščansko demokratsko stranko: »Vendar je krščanska demokratska stranka v svoji odgovornosti politična stranka in njeno delovanje ni odvisno od cerkvene hierarhije (...) Če pa krščanski demokrati na dru-

gi strani izrecno poudarjajo svoj nazorski element v politiki, imajo do tega vso pravico. To delajo tudi liberalci, socialisti, komunisti in drugi (...)«

Če je torej v tem pogledu stališče Cerkve danes jasno in bi se zaradi krščansko demokratske stranke torej nihče ne imel kaj bati za ohranitev svobode in pluralizma v bodoči slovenski družbi — saj imamo za to prepričljive zgleds v mnogih zahodnoevropskih državah —, pa po drugi strani kaže, da na laični strani stvari še niso povsem razčiščene. Že iz formulacije vprašanj, ki so sicer primerno izzivalna in zanimiva, je čutiti, da je uredništvo revije nekako zaskrbljeno zaradi vloge cerkvene institucije in njene »politične usmerjevalne sile«, »njene ortodoksosti«, »tolerantnosti«, »rigoroznosti«, »medijske utrditve svojih pozicij« itd.

Podoben vtis dobimo ob branju nekaterih prispevkov. Načelno se vsi zavzemajo za čimširšo svobodo, tudi za Cerkev in tudi za politično stranko kristjanov. Daleč za nami je torej čas, ko so nekateri ideologi tudi teoretično opravičevali izrinjanje vere iz javnega življenja v geto zakristij in zasebnosti. Nesporazum tiči neke drugje in bi ga lahko poimenovali kot povratak liberalizma na slovensko sceno. Skoraj najbolj precizno ga opredeljuje filozof Andrej Ule, ko se sprašuje, »ali se ponuja Cerkev kot novi slovenski duhovni gospodar.« Cerkev, tako se razumejo njegova izvajanja, bi zaradi svoje »posesti« Resnice in Smisla lahko pretendirala na prazno mesto slovenskega »gospodarja«, ki ga je doslej zasedala komunistična partija. Podoben, a še veliko bolj izkrivljen odnos do te problematike razodeva pisanje pravnika Boštjana M. Župančiča, ko se na primer sprašuje, kaj si mislijo muslimani, »ko na televiziji gledajo predsednika vlade, kako se križa in pokleka pri katoliškem verskem obredu.«

Jedro opisanega spora je pa po mnenju Tarasa Kermaunerja naslednje: »ne med političnimi tendencami katoliške Cerkve na eni in dostojanstvom ter svobodo človeka na drugi strani«, ampak med naukom, ki postavlja v svojo sredo »samopotrjevanje človekove moči in oblasti« na eni strani ter evangelijem, ki uči »ponižnost pred Bogom« na drugi strani. V tem, pravi Kermauner, je spor med krščanstvom in slovenskim liberalizmom najhujši.

Kermauner ima v tem prav, čeprav mu lahko drugače misleči sobesednik s stališča svojega nazora oporeka. Začudenje pa vzbuja dejstvo, da je na ravni družbene analize mogoče danes na osnovi zgodovinskih izkušenj našega stoletja potegovati tako nemogoče vzporednice, kakor na primer med partijo in katoliško Cerkvijo. Je pa to tudi svojevrsten izziv za kristjane, da se močneje izpričajo, da krščanstvo ni najprej sistem idej, marveč srečanje z Nekom, ki človeka nagovarja, naj zanj pričuje in svet spreminja, tudi preko politike.

Dr. Anton Korošec v spominih dr. Mateja Poštovana

Dne 14. decembra je minilo 50 let, kar je na predvečer slovenske vojne tragedije umrl državnik in slovenski politični voditelj dr. Anton Korošec. V zgodovino pisju, ki ga je doslej v matici dokaj zanemarjalo, so stališča o njem precej narazen, nesporno pa je bil med obema vojnama osrednja politična osebnost na Slovenskem.

Vse redkejši so med nami ljudje, ki so ga od blizu poznali, zato so njihova pričevanja tem dragocenejša. Med njimi je dr. Matej Poštovan, 78-letni upokojeni časnikar in načelnik govorjenih sporedov Radia Trst A ter nekdanji vodilni predstavnik Slovenske skupnosti, ki pa je svojo javno pot začel pred vojno v Sloveniji v katoliških študentskih in akademskih organizacijah, v politiki in pri dnevniku Slovenec. V letu 1939 je bil osebni tajnik dr. Antona Korošca, ko je ta bil predsednik senata v Beogradu. Razgovor z njim o dr. Korošču bomo objavili v nadaljevanjih. Posnel sem ga na njegovem domu 11. decembra. Prepis je nekoliko skrajšan in preurejen, vendar je original na traku.

Dragoceno fotografsko gradivo pa je iz zapuščine prof. Ivana Theuerschuha in ga je dal prijazno na razpolago prof. Franko Piščanc. Gre za lepo dokumentacijo političnega slavlja v Slovenjgradcu. Tam je bil prof. Theuerschuh 11. decembra 1938 izvoljen za narodnega poslanca.

Dr. Anton Korošec na govorniškem odru.

Kaj je pomenila Koroščeva smrt za slovenski narod v tistem trenutku? Kako ste to doživljali?

Takrat smo bili vsi obupani. On je bil za nas vse.

Je bila njegova smrt nepričakovana?

Nepričakovana. Prejšnji večer je bil še v gledališču. Vendar je on slutil, da bo umrl, ko je bil jeseni leta 1940 v Ljubljani. Mene je prej naprosil, naj grem in uredim vse na grobu njegovih staršev.

V Biserjanah?

Biserjane so pod Sv. Jurijem. Sv. Jurij je bil župnija. Bilo je deset minut od cerkve. Bil sem tam pri njegovi sestri, potem sem šel na pokopališče in vse uredil. Ko je prišel v Ljubljano, me je poklical. Stanoval je v Marijanišču na Poljanski cesti. Takrat sva se sprehajala pol ure, še več. O vsem me je spraševal, kako je. Povedal sem mu, da sem bil na pokopališču

in da sem vse uredil. Lepo se mi je zahvalil. Potem mi je pa on povedal: »Jaz sem bil zdaj povsod... Bil sem na Brezjah pri Mariji, pa sem se tam poslovil od nje. Pa sem bil pri dr. Kramerju.« To je bil voditelj liberalcev in je bil hudo bolan. »Šel sem k njemu in je bil zelo zelo vesel, da sem ga obiskal. Dolgo sva se pogovarjala.« Potem mi je pravil še druge stvari, kje vse je bil, pa sem zdaj že pozabil. Nekako se je poslavljajal.

Je bil to njegov zadnji obisk v Ljubljani?

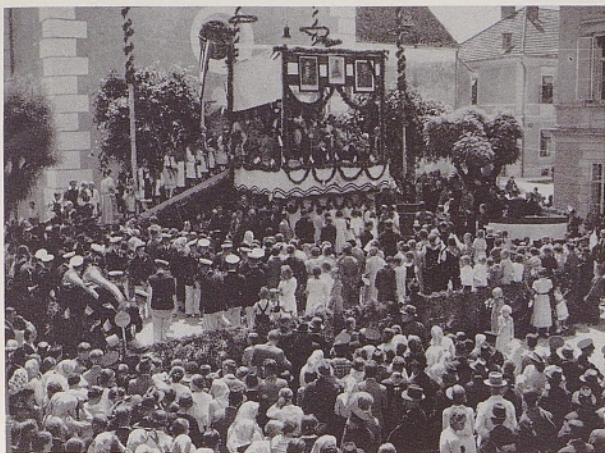
Ne.

Kako bi vi ocenili njegovo vlogo v prvi Jugoslaviji?

Takrat so bile seveda drugačne razmere, kot so danes. Takrat smo se otesli Avstrije. On je prebral Majniško deklaracijo v avstrijskem parlamentu. Potem ga je poklical kralj Karel k sebi in tam je izrekel tisti svoj znani stavek: »Majestät, es ist zu spät,« prepozno je, da bi rešili monarhijo. Ko nam je mladim predaval, se še spominjam, da smo ga vprašali, zakaj so dali v deklaracijo okvir habsburške monarhije, pa je rekel: »Zaradi Primorske in Koroške. Mi smo zvedeli, da bo Avstrija razpadla, nismo pa vedeli, kam bo prišla in kje bo Slovenija. Ampak mi bi radi, da bi bili tam, kjer bo, Slovenci vsi združeni, da bi bila združena Slovenija. Ta pa je bila združena pod habsburško monarhijo. Zato smo dali ta okvir, ne zaradi drugega.« Korošec ni bil politični tribun, oziroma je bil, ampak kolikor je šlo za stike z ljudmi, množicami. V politiki sami pa je bil državnik. On je v glavnem vodil državne posle. Tam je bil res mojster, zato so ga tudi vsi spoštovali...

Ima pa ogromno občudovalcev, kot tudi precej kritikov.

Zlasti danes ima kritike, ko so vsi za samostojno Slovenijo, on pa je »Jugoslovan«. Ampak to so bile razmere takšne. V takratnih razmerah je bilo čisto drugače, kot je danes. Danes bi bil on jasen. Takoj je bil za samoupravo, za samostojno Slovenijo ozi-

Politično slavlje v Slovenjgradcu. Govornik pozdravlja sedečega častnega gosta dr. Korošca. Na okrašenem odru visijo slike kralja Petra, Janeza Evangelista Kreka in škofa Jegliča.

roma avtonomijo. To je bil vedno. To je imela stranka v programu.

Ali ste vedeli, da je dr. Korošec bolan?

Vedeli smo, da je imel sladkorno bolezen. Dobil je insulin.

So se že takrat razširile govorice, da je možno, da je bil zastrupljen, da je bila smrt nekoliko skrivnostna?

Neki Srbi, ki so me poznali iz Beograda, so mi pisali, da so mu smrt zadali, da ni umrl naravne smrti, da so mu dali neki orientalski strup, ki počasi deluje in te potem zmanjka. Ne vem, če je to res, ne morem reči.

Se je v Ljubljani o tem razpravljalo?

Javno, mislim, da ne. Govorilo se je privatno.

Česa se spominjate o pogrebu?

To vem, da je bilo strašno mrzlo. 17 ali ne vem koliko stopinj pod ničlo. Šolarji so prezebali, ker so morali stati v špalirju po ulicah. Na banovini je ležal en dan, da so ga lahko ljudje šli kropit. Pokopali so

Dr. Korošec (s klobukom), na sredi mladi politik prof. Ivan Theuerschuh (leta 1937 ali 1938) ob shodu v Slovenjgradcu.

ga na pokopališču Navje. Bila je zelo preprosta plošča. Bil sem na pogrebu, bila sva še skupaj s hrvaškim voditeljem Mačkom, ko je imel govor, sem mu držal klobuk, potem je govoril Krek...

Ko smo na Slovincu dobili telegram iz Beograda, da je umrl, smo si razdelili delo. Jaz sem pisal o mladini, drugi so pisali druge članke.

S Slovincem je imel zelo tesne stike?

Zelo tesne stike, zlasti z Ahčinom, ki je bil glavni urednik, potem s Kuharjem, ki je imel zunanjo politiko. Jaz pa sem imel notranjo. Takrat sem bil še malo časa pri Slovincu. Avgusta 1940 sem prišel.

V Jurččevih spominih Skozi luči in sence sem bral, da je dr. Korošec vsak dan dolgo govoril po telefonu z Ahčinom in nekako dajal smernice. Drži?

Vsak dan mogoče ne, dostikrat pa je.

Družabnost po političnih govorih. Dr. Korošec dobre volje nazdravlja.

Tako je tudi Slovenec priznaval dr. Korošca za nenapisanega glavnega urednika?

Seveda. Pa beograjski dopisnik Krošelj je bil vsak dan pri njem. Če je bilo kaj za notranjo politiko, je pa meni sporočil, kakšne članke naj napišem.

Je pogosto prihajal v Ljubljano?

Pogosto. Na Orient-Expressu je imel vedno rezerviran oddelek. Majhen oddelek, zanj, pa če je še kdo bil z njim. Drugi so imeli cel voz za ministre, on pa ni imel, ni hotel imeti. Toliko, da ga niso ljudje motili, je bil ločen od drugih.

Je bil vsak mesec v Ljubljani?

Kakor je bilo. Če je bilo treba kaj v Ljubljani, če je bilo treba kaj za stranko, je prišel. Če je imel kaj z nami študenti, je prišel. Takrat smo hodili k njemu. Spomnim se, kako sem hodil k njemu... Dajali so mu od državnega monopola nekaj cigaret in cigar. To so dobili ministri. On je prinašal v Ljubljano in nam polnil žepe. Čim bolj sem imel napete žepe, tem bolj vesel je bil, ko me je gledal, da sem tisto nosil domov...

(se nadaljuje)

Jaz te nosim v naročju

Na svet prihaja Prvorojenec, ki je »prava luč, ki razsvetljuje vsakega človeka.«

Prvorojenec trka na srce. Z velikim obzirom, brez nasilja. In kaj vidi v njem?

Da ljudje dan za dnem živimo v veliki razpetosti. Da smo postali ljudje naglice, ljudje velikih duševnih naporov, da zanemarjamo bistvo svojega življenja, zato ker je naša pozornost nekje drugje. In tudi naš cilj ni več tako svetel. Pa naj se še tako trudimo in prepričujemo, da je vsak naš vsakdanji trud potreben, v resnici večkrat zvečer ležemo z grenkobo v srcu. Morda pa le ni vse tako, kot si mislim — zazveni nekje v globini. In ostaja dvom, ki je temà.

Ob vsem obilju človek leze v pogubo. Čutim, da vsi naši odnosi ne peljejo nikamor. Človek, ki živi sam in samo za snov, izgubi čut za bližnjega. Ljudje tako izgubljam tiste enkratne človeške lastnosti, ki plemenitijo in osrečujejo naše življenje. Čut za lepoto, za čudenje, za skrivnost, za trpljenje, za ljubezen.

Kaj pa, če je vitalna moč skrita v odnosu človeka z bitjem, ki mu pravimo Bog? Prepričana sem, da človek ne more biti popoln človek, če v življenju ni imel izkustva Boga. Ne more ljubiti in sebe razdajati, če prej ni okusil, da je ljubezen. Toda popolno življenje, tisto, ki si ga ljudje v srcih želijo, a ga ne morejo živeti, ne more prihajati iz človeške ljubezni, pa naj bo ta še tako prekipevajoča. Mora biti nekaj več, nekaj kar nas vrže kvišku, česar pa ne moremo dojeti s svojim še tako očarljivim bitjem. To je skrivnost božječloveškega odnosa...

Sv. Janez v prvem poglavju svojega evangelija piše: V začetku je bila Beseda. V njej je bilo življenje in življenje je bilo luč ljudi in luč sveti v temi. Na svetu je bil in svet je nastal po njem — in svet ga ni spoznal. (Jan 1,1.4-5.10)

Kdo je ta luč, ki prežema naše življenje vsak dan, pa je kljub vsemu sijaju svet ni spoznal? Zakaj ljudje ne moremo polnostno sprejeti te osebe? Morda čutimo, da ta oseba, ki prihaja, od nas želi radikalno odločitev. »Ne moremo služiti Bogu in mamonu.« (Lk 16,13) Toda kako naj se rešimo vseh malikov in se z zaupanjem vržemo v božje naročje, če pa bomo s tem dejanjem izgubili vse, za kar smo do sedaj živeli? To življenje brez okusa nas pelje v praznino srca, kjer ni več prostora za nikogar, niti za samega sebe. Izničili smo osebo, ki je v nas in zato ne moremo vzpostaviti nobenega odnosa. Vsak odnos s človekom zahteva veliko žrtev. Ljudje pa ne znamo graditi odnosov brez interesov in kompromisov, ker smo zgubili Kristusov zgled. On je svojo besedo potrjeval z zgledom in tega zgleda mi ne poznamo več. Zato vse visoke misli o miru srca, ljubezni in bratski skupnosti izgubijo svojo veličino, če jih ne učlovečimo.

Kako? S Prvorojenim v srcu. Vsak dan. Saj krščanski Bog, za človeka, ki ima milost vere, ni brezsrčen, ampak v svoji očetovski ljubezni nosi vse človeštvo v svojem naročju. To je naše veliko upanje: da bomo deležni božje dediščine, če bomo živeli kot božji Prvorojenec. Zato božjega kraljestva na zemlji ne moremo živeti, če v nas ni zavesti, da prav ta Prvorojenec živi v našem srcu, da nas nikoli ne zapusti, ampak nas v najtežjih trenutkih dvoma in nemoči, ki zatemnjujeta našo vero, prav on ljubeče nosi v naročju.

»Veselite se, pravični, v Gospodu, slavite njegovo sveto ime!« (Ps 97,12)

Naj postane življenje kristjana en sam hvalospev božji ljubezni, ki edina zmore pregnati zlo iz človeških src, ki edina lahko zaseje seme nesebičnosti, izkrene pozornosti in posluha. Edina lahko s človekovim sodelovanjem daje rast in svoje sadove. »Sad luči je namreč v vsakršni dobroti in pravici in resnici — in zato poudarjajte, kaj je vseč Gospodu, in se nerodovitnih del teme ne udeležujte, marveč jih obsojajte. Napolnjujte se z Duhom: govorite med seboj s psalmi in hvalnicami in duhovnimi pesmimi, pojte Gospodu in ga slavite v svojih srcih; in zahvaljujte se vedno za vse Bogu Očetu v imenu Gospoda našega Jezusa Kristusa.« (Ef 5,9-11.18-21)

Lilijana Filipčič

Osem Slovenk za danes

Za zadnjo Slovenko v naši seriji smo izbrali eno tistih izjemno delavnih, a tihih in skritih slovenskih žena, ki v kulturnih središčih, odmaknjenih od prestolnice, opravljajo bogato znanstveno in kulturno posredovalno delo, katerega osrednje središče in mediji le redko ovrednotijo, kaj šele nagradijo. Naj bo poklon ne samo njej, **prof. Boženi Orožnovi** z oddelka za znanstvene raziskave Študijske knjižnice v Celju, pobudnici dolge vrste kulturnih iniciativ v celjski regiji, dolgoletni profesorici na celjski gimnaziji, organizatorici razstav itd., pač pa tudi — v teh božičnih dneh — tudi vsem tistim slovenskim ženam, ki jih zaradi njihove skromnosti javnost vse premalo pozna.

Prof. Boženo Orožnovo je Zora Tavčar obiskala prav v dneh po veliki poplavi in intervju je zato nastal, s fotografijami vred, v nekurjeni, ledeno mrzli knjižnici (edina s pečico kurjena sobica je služila zaposlenim), kjer pa je bilo večurno obojestransko sodelovanje pri tem intervjuju vseeno toplo in pristrčno, saj je intervjuvanka zelo odprta in živahna sogovornica.

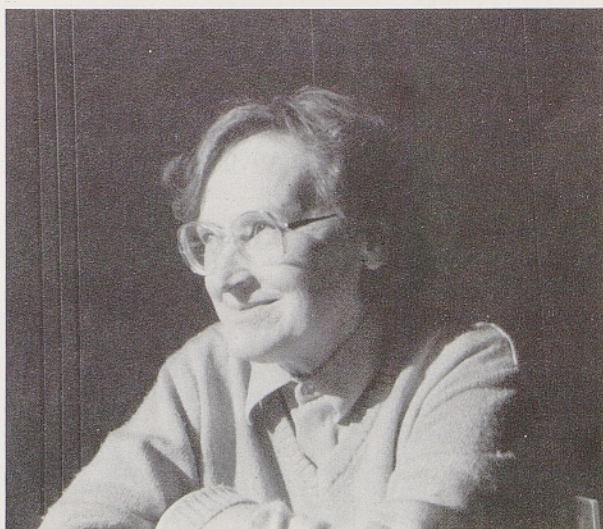
Tu za hrbtom nama še vedno hrumi Savinja, ki je poplavlila Celje in tudi kletne prostore Vaše Študijske knjižnice (upajmo, da bodo ime Edvarda Kardelja, po katerem se imenuje, opustili, kakor že marsikje - op. Z.T.). Ali je bilo s tem prizadeto in ovirano tudi vaše delo, čeprav opravljate svojo funkcijo raziskovalnega delavca više, v tretjem nadstropju?

Na srečo moje delo ni bistveno ovirano, saj je tu zgoraj celo edina soba v poslopju, ki je sploh ogrevana. Zalilo nam je namreč kletne prostore s knjigovoznico. Tudi kurilnico nam je poplavelo. Škoda je ogromna.

Priimek Orožen je že kako stoletje in pol tesno zraščan s kulturno in politično zgodovino slovenstva v Celju. Obstaja cela genealogija Orožnov, eden ima v Laškem celo svojo ulico. Že v Slomškovih pismih iz polovice prejšnjega stoletja najdemo Ignaca in Valentina, da ne govorimo o Vašem očetu, sodobnem zgodovinarju Janku Orožnu, kateremu bova posvetili posebno pozornost pozneje. Kaj bi povedali o izvoru in glavnih predstavnikih Vašega rodu po očetu?

Orožni, ki jih omenjate, zgodovinar Ignacij, geograf Fran in pesnik Valentin niso iz našega rodu. Priimek prvih dveh je bil pravzaprav prvotno Kačič, a župnik se je pri enem izmed prednikov zmotil in dal otroku priimek po materi, tako so postali in ostali Orožni. — Mi smo »pravi« Orožni iz Turja, fara Dol pri Hrastniku, pristnega slovenskega rodu. Priimek pa baje izhaja iz lastnega imena Erazem. Oče je bil kmečkega rodu, otrok je bilo šest. Brata, gospodarja na rojstnem domu, so ustrelili Nemci kot talca. Oče je bil edini intelektualec v družini, čeprav se je tudi sestra zelo želela šolati; bila je zelo razgledana, čeprav je živela na domu kot »teta«, eden od bratov pa je bil rudar. Za očeta je zanimivo, da je iz podeželske enorazrednice prestopil na mariborsko učiteljsko, kar pomeni, da je moral imeti odličnega učitelja.

Bibliografija Vašega očeta prof. Janka Orožna obsega samo do leta 1971 knjižico večjega formata z 21 stranmi drobnega tiska. Po 80-letnici pa je bilo temu delu treba dodati novih sedem strani. Bibliografskih enot

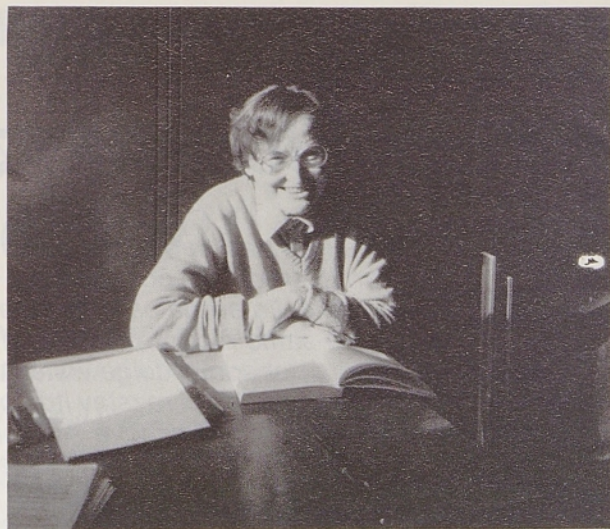
Božena Orožen

vidim tu med 400 in 500. Moral je biti izredno delaven, pravzaprav garač. Z občudovanjem sem vzela v roke zajetno *Zgodovino Celja* v treh knjigah (od najstarejših časov do sodobnosti) s prav enciklopedično in slikovno bogato informacijo o mestu ob Savinji z zaledjem vred. Zanima me torej zvedeti kaj več o njem: o študiju, službovanju, delu, značaju. Ali je res dosegel skoraj sto let? In ostal do konca svež in delaven?

O očetu in njegovem delu je J. Cvirn napisal v zadnjem *Celjskem zborniku* spominski članek. Tu naj povem samo na kratko: rojen je bil leta 1891, umrl pa je dve leti pred stoletnico, leta 1989. Bil je bister do konca. Ni bil priklenjen na posteljo in skoraj do konca je delal — ali si vsaj želel delati. Recimo za njegovo osemdesetletnico je izšel prvi del njegove *Zgodovine Celja*, drugi del še kasneje in prav tako še *Zgodovina Zagorja*. — Po že omenjenem učiteljsku je oče najprej učiteljeval v Posavju, pozneje se je vpisal na pravo v Pragi, a ker ni imel denarja (vmes je bila prva svetovna vojna, ko je bil avstrijski vojak in solunski prostovoljec), se je vrnil in kot učitelj v Ljubljani študiral ob

Mogoče ne veste, da...

- da je v nedeljo 16. decembra t.l. Katoliški delovni odbor, ki vodi organizirano versko dejavnost med koroškimi Slovenci, v Št. Petru pri Št. Jakobu v Rožu slovesno obhajal svojo 25-letnico...
- da po mnenju kakšnega strokovnjaka danes dela v Sloveniji čez 2.000 operativcev v tajnih službah in skoraj 20.000 njihovih sodelavcev...
- da trenutno najbolj obiskujejo Medžugorje duhovniki z angleškega jezikovnega področja in da jih je neko nedeljo kar 112 somaševalo pri maši v angleščini...
- da so zadnje čase našli v Franciji 4.000 stoletnikov in ugotovili, da najbolj podaljšuje življenjsko dobo mirno življenje...
- da je bil mariborski škof dr. Franc Kramberger svoj čas zaradi hrabrega obnašanja povišan v majorja jugoslovanske armade...
- da je bil za novega šefa Službe državne varnosti — dedinje zloglasne Udbe v Sloveniji imenovan dr. Miha Brejc, bivši član Zveze komunistov...
- da se je medžugorska vidkinja Marija Pavlovič v oktobru mudila na Češkoslovaškem in v Sovjetski zvezi, druga vidkinja, Vicka, pa je v istem mesecu poromala v Fatimo, kjer je zamašala govoriti s sestro Lucijo (je namreč bolna)...
- da je bil poljski predsedniški kandidat Tyminski, Walensov konkurent pri volitvah, naklonjen temu, da Poljska dobi 100 enomegatonskih atomskih bomb...
- da je znani francoski konvertit, akademik André Frossard, izdal knjigo *Dieu en question* (Vprašanja o Bogu), kjer odgovarja na 48 vprašanj mladih ljudi o verski tematiki, in da je zdaj knjiga izšla v italijanskem prevodu...
- da si je veliki bojevnik za pravice proletariata Ivan Maček, bivši šef Ozne, dal v Ljubljani zgraditi tako razkošno vilo, da se je lahko zdaj v njej udomil italijanski konzulat...
- da je znani italijanski katoliški pisec Vittorio Messori objavil v dnevniku *L'Avvenire* vrsto zanimivih člankov o islamu, v katerem po padcu komunizma predvideva največjega nasprotnika krščanstva v prihodnjem tisočletju...

delu na filozofski fakulteti zgodovino, slovenščino in zemljepis. Potem je bil profesor v Murski Soboti in nato od leta 1925 dalje na gimnaziji v Celju. — Ko je bil upokojen, je bil znova aktiven, da je vodil in urejal zgodovinski arhiv v Celju. Sprva sam (in celo v kleti, po veliki povodnji leta 1954), pozneje je dobil še sodelavce. — Oče je bil res zdrav in vztrajen, da je zmožek takšen opus. Bolan ni bil nikoli, zdržljiv zelo, tudi v hoji. Ko je pisal za *Krajevni leksikon Slovenije*, je vse opisane vasi in zaselke prehodil peš. Pri njegovih osemdesetih letih sva bila nad Logarsko dolino na Klemenčji jami, dve uri hoda na eno stran. Do petindevetdesetega leta je še precej hodil.

Živel pa je moj oče izredno skromno. Narave je bil resne, mirne, zelo razumevajoč do bližnjih, zgovoren pa le, če je šlo za zgodovinska vprašanja, sicer pa družaben ni bil. Veliko smo hodili skupaj na izlete, sam pa je hodil vedno le z motivacijo, recimo iskat zgodovinske ali geografske podatke.

Njegovo delo obsega tudi prevode, med drugim npr. *Pogovore z Masarykom* iz češčine. Napisal je tudi učbenika ruščine in češčine. Poleg zgodovinskih in geografskih študij je napisal tudi gimnazijske učbenike zgodovine (pred vojno) in vrsto gesel za *Slovenski biografski leksikon*.

Vaša mama pa je teta Matjaža Kmecla. Povejte mi kaj o njej in o Kmeclovem rodu.

Kmeclov rod izhaja iz celjske okolice, s Hudinje, in zanj je moj oče sestavil rodovnik (za Orožne ne!) in je našel Kmecele že v 16. stoletju na Hudinji. Rod je torej kmečki, čisto slovenski. (Kmecl prihaja mogoče od »kmet, kmetič«). Mamin oče ni bil več na kmetiji. Izučil se je za krojača, bil pa je šolski sluga na slovenski nižji gimnaziji (po prvi svetovni vojni na osnovni šoli). Imel je tri otroke, moja mama je bila najstarejša, nato Matjažev oče; ob mamini smrti je imela komaj dvanajst let. Imela je trgovsko šolo, po vojni je bila v pisarniški službi, tik pred upokojitvijo pa je umrla.

Bila je vesele, družabne narave. Na očetovo delo je gledala z razumevanjem. Ko je bil oče v osemdesetem letu, ona pa v petinsedemdesetem, mu je v bolnici, že na smrt bolna, rekla: »Ti moraš še živeti, ker imaš še toliko dela.« On pa je tudi vse pisal ob njej v kuhinji, tudi še pozno zvečer in zgodaj zjutraj — in seveda tudi med kuhanjem.

Vi ste dejavni na mnogih področjih: kot kulturna organizatorica, kot raziskovalka v Posebnih zbirkah Študijske knjižnice, kot prevajalka, mnogo let ste bili slavistka na šoli, delujete pri Slavističnem društvu, vodite strokovne ekskurzije in pripravljate razstave. Da bi prikazala nekaj te pestrosti Vašega delovanja, dovolite, da izmed Vaših približno 100 bibliografskih enot izpišem eno petino, in sicer samo naslove:

- 1) Delovni listi za 1. razred gimnazije (Ruski jazyk)
- 2) Češko-slovenski kulturni stiki
- 3) Poročilo o makedonskem seminarju
- 4) Vaje v rabi Slovenskega pravopisa
- 5) Zofka Kvedrova v Pragi
- 6) Maribor za vsakdanjo (slavistično) rabo
- 7) Po Dravski in Mislinjski dolini in njenem obrobju
- 8) Ščepce Prešerna na Moravskem v Lysice za njegovim *Judovskim dekletom*
- 9) Fran Levstik in štajerski Slovenci
- 10) Starši in otroci v spisih Zofke Kvedrove
- 11) Raziskovalne naloge v celjski knjižnici
- 12) Poučni izlet v tri doline: Savinjsko, Šaleško in Zadrebško
- 13) Štiri premiere 1972
- 14) Nova gledališka sezona
- 15) Novo v celjskem gledališču 1973
- 16) Slavisti na Slovaškem in Moravskem
- 17) Literarni muzej v Pragi
- 18) Veronika Deseniška in Barbara celjska v češkem leposlovju
- 19) Češki dramatik v praških gledališčih
- 20) Slovenščina na srednji šoli po I. 1848
- 21) Anton Novačan, ob 100-letnici rojstva

Med prevodi iz češčine navajam samo najboljšejšega (okrog 300 strani): F. A. Elstner, *To zmorem sam*, in sodelovanje pri *Rusko-slovenskem slovarju* (L. I. Pirogova, B. Orožen in J. Sever). — Ali so nastavki te Vaše vsestranskosti nastali že v srednji šoli (seveda poleg očetovega vpliva)? Kje ste študirali in kateri profesorji so Vam ostali v posebnem spominu? Je kdo izraziteje vplival na Vas?

Tu ne gre za kakšno mojo vsestranskost. Po mojem delu v šoli (ki sem ga imela za svoje osnovno opravilo), zahvala, da se po malem usmerjaš na različna področja. Delo v knjižnici pa je prav tako raznoliko in tudi sili človeka v to ter je — vsaj delno — povezano s pedagoškim področjem, npr. prikazi starih tiskov, vodstvo po Celju in priprava razstav so zame najzanimivejši del mojega opravila.

Odkar pomnim, sem videla edino možnost zase v proforskem delu. Ta poklic je bil zame vedno nekaj posebnega: ne služba, marveč poslanstvo. To pa ne pomeni, da sem v tem doživljala same uspehe. Prav zaradi tega sem kdaj pa kdaj v poklicu občutila trenutke stopnjevanega zadovoljstva, ki se lahko imenujejo sreča, še večkrat pa trenutke potrtosti, celo obupa. (Recimo občutek lastne nemoči: tega, kar bi želel doseči, ne moreš zaradi zunanjih razlogov ali lastne šibkosti). To je kot v hribih: veliko zadovoljstvo, a tudi velike nevarnosti. V sedanjem poklicu pa je — recimo — to hoja po gričevju, brez večjih vzponov in padcev.

Vedno sem si želela študirati slavistiko, tu ni bilo omahovanj, samo da nisem vedela, ali postaviti na prvo mesto slovenščino ali ruščino. — Med vojno smo bili izseljeni v

Srbijo. V Beogradu pa pouk ni bil reden. Zadnje razrede sem opravila v Celju. Tu bi izpostavila kot dobrega strokovnjaka in metodika slavista Suhadolnika ali kot izrazito doslednega človeka odličnega profesorja Šedivya; sicer pa sem imela vse svoje profesorje rada, posebno razrednika Trobeja, fizika in matematika, ki je bil tako očetovski. — Od sošolcev imam še zmeraj isto prijateljico, germanistko Črepinškovo, pa biologinjo Modičevo, s katero sva celo na univerzi skupaj stanovali.

Na univerzi ste študirali slovenščino in ruščino. Je bilo to še v sovjetski ali poznejši samoupravljalski dobi? Vas je čaral profesor Ocvirk ali poznejši profesor Pirjevec ali še celo nedosežni predavatelj Fran Ramovš? Kdo so bili Vaši najbližji kolegi? Kakšne spomine imate na tista leta?

V Ljubljani sem se v začetku čutila neobgljena, občutila sem domotožje do take mere, da sem bila srečna, če sem kdaj na ulici zaslišala štajersko govorico.

Profesor Ramovš je predaval takrat že bolj redko, a diplomo iz jezika sem še delala pri njem. Spraševal pa je že na Akademiji znanosti. Bil je velik gospod. Po izpitu je v priznanje poljubil roko. Zelo koristna so mi bila predavanja profesorja Bajca, pravo doživetje pa Slodnjakova, ko je tedaj začel predavati Prešerna. Profesorja Ocvirka sem poslušala redkeje, a sem pri njem — kot takrat vsi slavisti — delala izpit iz literarne teorije in pregleda svetovne književnosti. Profesor Nahtigal pa je zaradi starosti že malo predaval, imeli pa smo pri njem vaje in izpit iz ruskega jezika sem delala pri njem. Takrat je začela predavati prof. Boršnikova, ki sem jo cenila zaradi njene delavnosti in

Božena Orožen z mamo in očetom oktobra 1958.

osebne poštenosti. — Vidnih kolegov nisem imela. In ker nisem delovala v mladinski organizaciji ali se kako drugače izpostavljala, nisem — bilo je že po Kominformu — čutila kakšnega pritiska.

Ali Vaša vernost izvira iz družinske tradicije ali pa je to Vaša osebna duhovna opcija? Ste bili verni že kot univerzitetna študentka? In kako ste se verni počutili v tistem ozračju, kjer je verska zavest veljala za nekaj kulturno manjvrednega in politično sumljivega?

Vero imam za tako intimno stvar, da bi o njej prav tako težko govorila kot o ljubezni. Oče je bil pred vojno liberalno usmerjen, čeprav ni tega nikoli izpostavljaj; oba z mamo sta bila zelo tolerantna. Nikoli se ni o tem govorilo. Do konca gimnazije sem hodila k verouku in v cerkev. V univerzitetnih letih je ta zunanji znak vernosti v meni uplahnil, ne da bi se bila ta v bistvu spremenila. Človeka s takim odnosom do Cerkve, kot je moj, imenujejo navadno »kristjan obrobnik«. Sodim namreč, da so na prvem mestu dejanja, se pravi življenje po veri in odnos do človeka. — Med službovanjem nisem čutila kakšnega pritiska, redno nisem hodila v cerkev, bila pa sem verna. In ker nisem želela kakega vodilnega položaja, težav nisem imela. Ravnatelj, znani planinec in publicist Tine Orel, je bil človek širokih obzorij in ne ozkosrčen. V Partijo pa me k sreči ni nihče povabil.

Vaše službovanje? — Na celjski gimnaziji ste veljali za najboljšega profesorja slovenščine. Moj nečak, Vaš učenec, zdaj mlad zdravnik, je ob maturi imel kulturni razgled po slovenski in svetovni literaturi, kakršnega včasih nima niti univerzitetni diplomant. Iz tega sklepam, da ste bili zelo zahtevni, iz njegove pripovedi pa, da ste za svoj predmet dobesedno goreli. V to ste skušali pritegniti tudi svoje dijake. So Vas imeli za prezahtevno? So iz Vaših razredov izšli kakšni znani intelektualci?

Moje prvo službeno mesto je bilo v Brežicah. Tiste podeželske otroke sem imela zelo rada in mi je bilo večkrat žal za njimi. Ker sem želela delati v domačem kraju, sem zaprosila za premestitev v Celje, tako da sem od l. 1965 do 1983 učila na celjski gimnaziji. Pridevek »najboljša na celjski gimnaziji« mi ne pripada, ker sta takrat učila med drugimi dva velika strokovnjaka, France Jesenovec in Martin Silvester. O sebi ne vem, kaj bi rekla glede zahtevnosti, čež njihove zmožnosti in zmogljivosti najbrž nisem šla. Zdelo se mi je pomembno, da bi jim ostal pravilen in spoštljiv odnos do jezika in literature, ne glede na študij, ki si ga bodo izbrali. Gotovo sem pokazala veselje nad njihovim znanjem, a tudi nejevoljo in žalost nad neznanjem; če se jih je prijel tudi moje navdušenje, pa ne vem.

Od znanih učencev so dobri slavisti prof. Magda Potrata na Pedagoški akademiji v Mariboru, Niko Jež, polonist na Filozofski fakulteti, Darja Poglajen, ki je vodila gledališko delavnico in zdaj uči na gimnaziji. In seveda vrsta znanih ljudi v drugih poklicih. Seveda ne morem reči, da bi bila njihova uveljavitev moja zasluga. Nikakor!

Kako to, da ste se odločili zamenjati profesuro z delom v knjižnici?

Prišla sem v stisko, povezano z uvedbo usmerjenega izobraževanja. Dali so mi teden dni roka, da se odločim.

Če ne bi bila to zadnja leta službovanja, se ne bi odločila! V knjižnici sem od leta 1983, prej je to vodil prof. Vlado Novak, ki je knjižnico pravzaprav razvil in tudi dolgo vodil. Tu sem zdaj na Oddelku za raziskovalno delo vodja Posebnih zbirk. Poudarek je na domoznanstvu celjske regije. Sem spadajo rokopisi, stari tiski, faksimilirane izdaje, razglednice in fotografije, dela celjskih avtorjev, dela z domoznansko tematiko, kartografsko gradivo, soba pisatelja Vladimira Levstika, obdelava člankov in razprav itd. Imamo štiri zaposlene in tudi prof. Vlado Novak še zdaj sodeluje z nami.

Zaradi Vašega znanstvenega in kulturnega dela Vas včasih zamenjujejo z Vašo sestrčno, znanstvenico dr. Martino Orožnovo z univerze v Ljubljani. Sta kdaj v kakem projektu skupaj sodelovali?

Z Martino ne sodelujeva, ona je jezikoslovka. Pač pa sva povezani človeško, kot sestrčni. In po zanimanjih. V gimnaziji je na primer pri nas stanovala. Občasno se dobivamo, kakor tudi z Matjažem in njegovim bratom Markom Kmeclom, navadno na družinskih srečanjih za Vse svete.

Kaj bi med približno 100 bibliografskimi enotami, ki jih sicer skromno imenujete »brkljanje«, posebej izpostavili? Kaj je od tega najboljše in za katero je bilo potrbeno nadaljše raziskovanje?

To ni skromnost, ampak kritičnost. Izpostavila pa bi itinerarije, se pravi gradivo za kulturne in literarnozgodovinske ekskurzije (Celje, Maribor in druga štajerska področja). Pred leti sem se zanimala za češko-slovenske kulturne stike, bila sem tudi v šolskem letu 1958-59 (že kot profesor) v Pragi s študijsko štipendijo in sem zbiral gradivo predvsem za slovenske motive v delih čeških pisateljev. Iz tega je nastala študija *Slovenski kraji in ljudje v spisih starejših čeških leposlovcev*. Pod Avstroogrsko so Čehi, med njimi tudi češke pisateljice, zahajali v naše kraje in potem pisali o tem in tega je precej, zlasti pri Preissovi. To je morda moja najboljše raziskava.

Zelo rada pa sem pripravljala itinerarije. Nekaj jih je izšlo v *Jeziku in slovstvu*. Slavistično društvo je dalo idejo, da bi izšli itinerariji za Slovenijo in zamejstvo in jaz naj bi to delo usmerjala. Dva zvezka sta bila že več let v pripravi, dokončno pa bo prišlo do izdaje pri Zavodu za šolstvo. Ti »bedekerji« bodo prišli prav tako slavistom kot drugim organizatorjem. učnih izletov.

Še vprašanje o Vaši kulturno-organizatorski dejavnosti. Pripravili ste vrsto različnih razstav, na oglasni deski sem opazila prospekte za zadnje tri: o Slomšku, o Celjskih grofih v leposlovju in o slikarju in fiziku Adlešiču. Bi nam naštel pomembnejše? — Kaj pa literarne predstavitve in drugi kulturni večeri in soareje?

Med odzivnejšimi razstavami so bile recimo o Tolstoju (ob 160-letnici rojstva), o Puškinu (ob 150-letnici) o Vuku Karadžiču in o Cirilu in Metodu. Potem prikaz faksimiliranih izdaj knjig in rokopisov. Pa razstava *Celjsko področje v slovenskem leposlovju*. Pa še *Alma Karlin - svetovna popotnica in Ob 400-letnici Biblije*. Nekatere od teh razstav so v nekoliko okrnjeni obliki bile predstavljene tudi v drugih krajih, recimo *Krst pri Savici, Trubar, Slomšek* itd.

Razstave so povezane s slavnostnim odprtjem, pri tem pa združimo predstavitev teme in vzporedni umetniški program. Tako so ob *Celjskih grofih* celjski ljubiteljski igralci uprizorili odlomke iz nekaterih del o celjskih grofih — in to v muzeju pod slavnim »Celjskim stropom«. Podobno smo imeli ob *Almi Karlin* gledališki nastop z dramatizacijo njene novele, pripravil jo je Peter Simoniti, reden sodelavec naših večerov-soarej.

Med literarnimi večeri pa bi omenila vsaj predstavitev romana *Marpurgi* Zlatke Vokačeve ter predstavitev pisateljic Nade Gaborovič ter Pavle Rovani; te soareje imamo v Klubu kulturnih delavcev.

Radi potujete. Kateri so Vaši najljubši cilji? — Ker toliko znate, bi lahko posredovali svoje obsežno znanje tudi širšim ali ožjim skupinam; lahko bi izdali kakšen kulturni vodnik po Celju in okolici ali ogledce cerkva in umetnostnih spomenikov. Ali, denimo, vodnik po sledovih velikih mož s tega območja. Tako bi Vaše znanje ne ostalo neizkoriščeno.

Nisem umetnostni zgodovinar. A kulturno-literarni vodnik, projekt, o katerem sem že govorila in bo izšel z naslovom *Slovstveni in kulturno-zgodovinski vodnik po Sloveniji*, upošteva ob drugih znamenitostih tudi cerkve in opozarja na najdostopnejšo literaturo o njih, saj smo pisci pretežno slavisti, zato lahko navajamo le vire za to. Vse, kar ste navedli, je že vključeno v ta projekt.

Zelo rada hodim peš v naravo; ne ravno na visoke hribe, po nenevarnih, a lepih poteh, ki jih ne manjka. To mi prinaša pravo srečo. — Najbolj me zanima slovanski svet. Sicer rada potujem, vendar moje želje ne presegajo mojih zmognosti in možnosti.

Mladika bo izšla za božič. (Ali sploh prihaja v Vašo študijsko knjižnico?) Kaj bi voščili našim bralcem za praznike?

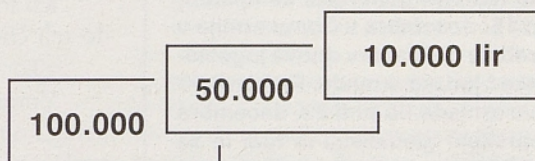
Mladiko smo vsekakor naročili za leto 1991. In voščilo: da bi bil mir, ki si ga zaželim za božič, tudi trajen spremljevalec našega zunanjega in notranjega življenja.

Akcija 10.000 lir za kulturo

Kmalu bosta minili dve leti, odkar smo sprožili AKCIJO 10.000 lir za kulturo. 10. januarja 1989 smo imeli informativni sestanek, na katerem smo izvolili odbor pobudnikov, ki je sklenil z akcijo nadaljevati in jo razširiti. Akcija je v teh dveh letih že dala svoje sado. Prepričani pa smo, da so možnosti samofinansiranja še veliko bolj široke, kakor se je izkazalo do sedaj.

10.000 lir

Danes smo Vaše solidarnosti in pomoči še posebno potrebni. Odločili smo se namreč za nakup še enega stanovanja v hiši v ul. Donizetti 3, kjer je že sedež tržaškega pododpora SSO, Slovenske prosvete, Zveze cerkvenih pevskih zborov, Slovenskega ljudskega gibanja, Slovenskega kulturnega kluba, Knjižnice Dušana Černeta, Mladike, Tržaškega mešanega zbora in drugih društev. Razpoložljivi prostori so postali kar premajhni, zato naj bi uradi in knjižnica dobili v zgornjem nadstropju lepše primernejše prostore. Zadruga, lastnica omenjenih prostorov, mora za nakup novega stanovanja v najkrajšem času poravnati visok dolg.

Omenjene kulturne ustanove lahko v tem trenutku računajo samo na Vašo velikodušnost.

Pri akciji lahko sodelujemo na različne načine:

- mesečno vsoto 10.000 lir ali več lahko nakažemo na tekoči račun št. 2520 pri HRANILNICI IN POSOJILNICI NA OPČINAH, naslovljen na Društvo slovenskih izobražencev;
- ali pa na poštni tekoči račun 14470348 na ime MLADIKA - TRST.

V obeh primerih je treba navesti razlog vplačila in vpisati geslo »Akcija 10.000«.

Podpore, tudi enkratne višje zneske, je možno vložiti tudi osebno, v prostorih Slovenske prosvete v ul. Donizetti 3, vsak dan med 9. in 12. uro.

Kraški park

Nadaljuje se akcija Slovenske skupnosti o informiranju glede zakona o kraških parkih. SSK je do trenutka, ko to pišemo, praktično edina politična sila, ki kapilarno obvešča kraško prebivalstvo o nevarnostih, ki jih ta zakon prinaša. Bajе je s strani levičarskih krogov prišel očitek, češ da SSK »strumentalizira« problem kraškega parka. Tako so se šele precej časa po začetku informativne akcije SSK začele prebujati tudi »napredne« sile: SKGZ je npr. na sedežu Kraške gorske skupnosti končno priredila informativni sestanek.

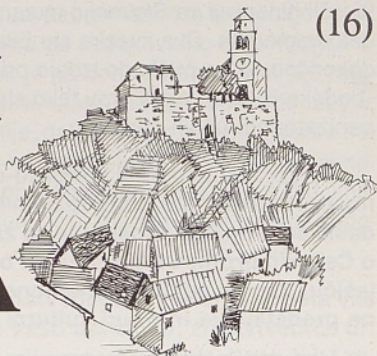
To je po našem mnenju ponoven dokaz precejšnjih skupnih interesov te organizacije z italijanskimi stranikami. Vse te zapoznele akcije SKGZ dajejo namreč sledeči vtis: »beli« so začeli delovati na terenu, zato moramo tudi mi nekaj narediti, da ne izgubimo dobrega imena.

O nastopih TPPZ

V torek, 11. decembra je »Primorski dnevnik« objavil obvestilo Tržaškega partizanskega pevskega zbora, da bo isti dan generalka za nastop, ki bo 15. decembra v Domu armije v Zagrebu v počastitev dneva jugoslovanske Ljudske armade. Proslava ob dnevu armade bo tudi 22. decembra v koprskem gledališču in tudi te se bo TPPZ udeležil. Partizanski zbor bo torej nastopil kar na dveh proslavah v čast armadi.

Ko bo »Mladika« izšla, bosta oba nastopa verjetno že mimo in bo PDK objavil kak značilen članek, zato se ob samih prireditvah ne bomo preveč ustavljali, čeprav bi bilo o teh nastopih koristno slišati oceno kaknega glasbenega kritika. Pričakujemo pa, da se bo TPPZ poleg proslav v čast Kadijevičevi JLA, ki neodgovorno rožlja z orožjem in Jugoslaviji grozi z državnim udarom, udeležil tudi kakke prireditve v čast bivšim agentom UDBE ali pa tukajšnjim Vidalijevim kominformistom, ki so svojčas slovenske ljudi plašili in jih silili, naj dajejo svoje otroke v italijanske šole, ker da so slovenske »belogardistične«, »jugoslovansko-nacionalistične«, »titofašistične« itd...

SPOMINI MILANA GUŠTINA

(16)

Pogumno sem se odpravil tja. Ko sem vstopil, sem prosil natakari-co za liter vina, a je rekla:

»Le četrť ga lahko dobite, tovarišč«.

Pa dajte ta četrť, sem si mislil, za naprej bomo že poskrbeli.

Ko sem popil ta četrť in sem opazil, da je natakariča odšla, sem za drugi četrť prosil neko drugo dekle, a zaman. Vprašala je ravnateljico, če sem že kaj dobil, a ona je odgovorila, da sem že popil, kar mi je pripadalo.

In tu je bilo konec pitja — če bi me seveda ne doletela izredna sreča. Ko sem že hotel oditi, so vstopili v to menzo štirje oficirji in med njimi je bil tudi Pepi, neki moj sovaščan.

Ko sva se pozdravila in ko sem mu povedal, kje sem bil, me je povabil, naj sedem z njimi.

In pred nas so prihajali na mizo štefani — drug za drugim.

Le malo je manjkalo, da se nisem prav pošteno očenčuril — le to me je zadrževalo, ker se nisem hotel vrniti domov pijan.

Ko so trije oficirji odšli, sem si drznil vprašati Pepija, kako je prišel do teh činov. Odgovoril pa je čisto kratko:

»To sem si priboril«.

Vpraševal sem se, kako je mogoče, da je on, moj letnik, postal kapetan komisar. Da je bil kapetan, to sem že razumel, kaj pa je to komisar — mi ni hotelo v glavo, ker sem pač poznal le italijanske čine.

Ko mi je Pepi to raztolmačil, sem kar obstal.

Ko mi je povedal, da poučuje politično uro, me je kar spreletelo od začudenja — to pa zato, ker je bil v šoli zelo »trd« ali bolje povedano — »zabit«...

Ko pa sem o tem dalje razmišljal, sem končno zaključil, da v takih izjemnih primerih čisto vsaka oseba prav pride.

Hotel sem poizvedeti še kaj, a v resnici tovariš Pepi ni imel več časa, ker je moral odpotovati v Ljubljano.

Odšel sem na Oberdankov trg in tam stopil na tramvaj, da bi se odpeljal na Opčine. V tramvaju sem videl več partizanov in to se mi je zdelo čudno, ker tega nisem bil vajen.

Sredi poti je vstopil neki partizan in začel spraševati po prepustnicah, o tem pa sploh nisem vedel, kaj to pomeni.

Ko je stopil predme, sem mu pomolil papir Rdečega križa in on me je vprašujoče pogledal.

Rekel mi je, da mi mora odbor izdati prepustnico in jaz sem se čudil, čemu to.

Odgovoril mi je, da imajo oni ukaz, da mora vsak imeti prepustnico in da mora biti na nji pečat z rdečo zvezdo.

za naše Miklavže, poleg latinskih oz. polatinjenih, tudi slovenske imenske oblike. V edinem dokumentu izpred konca srednjega veka, ki zadeva Tersko dolino (CASTELLO 1393), beremo za naše ljudi v glavnem latinsko imensko obliko: že med samimi pričami je naveden neki *ser Bernardus iunior*, ki je sin *quondam domini Nicolay de Stoy...* in za temi štirimi črkami je rokopis poškodovan, a ga lahko mirne vesti rekonstruiramo *de Stoyano* in s tem ugotovimo tudi uglednega slovenskega člana družbe, ki se je sukala v gradu čentske gospode di Castello. Ostali Nikolaji so plačniki dajatev in živijo v Sedilah, Smardenči, Teru, Zavarhu; le eden med njimi je zapisan s furlansko imensko obliko *Nicolussius de Crasti in Lusevera* (Nicolussio iz Hrastja v Bardu; Hrastje je vasica, 1 km oddaljena od Barda). Približno sto let pozneje je situacija v ČERNJEJSKEM RKP enaka: *Nicolaus vinosa* utegne biti Slovenec, a o njem ne razpolagamo s točnejšimi podatki; pač pa sodi med Slovence *Nicolaus quondam Simonis Scuffini de Subit*, morda *N. Biani*, nečak ali vnuk (*nepos*) nekega *Georgius, filius quondam Stephani Biani* (ki ga je Baudouin de Courtenay bral *Biani*), po priimku sodeč morda tudi *Nicolaus coss de nimis*, pred vsemi pa gotovo oni *Nicolaus quondam Pauli de Czerno*, ki je v slovenskem besedilu imenovan s slovensko imensko obliko *Miclau Rainicha paula szergneu* (Miklav rajnega Pavla iz Černjeje).

Med Trstom, zahodno mejo in alpskim razvodjem je tudi KOS II... izpričal številčno kar močno prisotnost latinskega (= polatinjenega) imena naših ljudi (*Nicholaus, Nicolaus*), edini Neslovenec, kar jih navaja, je menda 1459 *Niculau* — to je italijanska ali furlanska imenska oblika — *Pa-cullino* iz Pušje vesi.

Tu se začno problemi: koliko drugih Kosovih prič z začetnim *N-* predstavlja le delno, nezadostno, nerodno latinjenje domačih oblik, ki so se tedaj zagotovo začenjale z *M-*? Ko beremo pri njem *Nicklaus, Niclaus* ne moremo iz zapisov z gotovostjo razbrati ne *Nic(o)laus* ne *Miklavž*: moderna vokalna redukcija je v tem času na tem prostoru že več kot verjetna (morda tudi pri nenaglašenem *o*), vendar se rajiš nagibam k drugi razlagi. In ti rešitvi v podporo bom najprej navedel vse priče za prvotno slovensko ljudsko obliko *Miklavž* → *Nicolaus*. Tu je vsakakor izhodišče za našo pot skozi razvoj slovenske imenske oblike.

Pri KOSU nam ne priskoči v oporo niti ena zapisana imenska oblika z začetnim *M-*; pa tudi v drugih srednjeveških zapisih jih ne najdemo: vse kaže, da so zapisnikarji le latinili slovensko imensko obliko *Miklavž*, ki jo današnji priimki in krajevna imena le izpričujejo po vsem slovenskem prostoru.

Priimek *Miklavž* (ZSSP Krško, LJ), *Miklaus* (TS) sam je malo razširjen, pogostnejši so iz njega izpeljani priimki: s patronimičnim formantom *-ič*: *Miklavžič* (Šmarje, MB), *Miklaužič* (MB),

s formantoma *-in* in *-ina*: *Miklavžin*, *Miklavšin*, *Miklavzin* (Štajerska); *Miklavžina*, *Mikložina* in verjetno zgrešeni prepis *Miklavzima* (Štajerska); z nadaljnjo sestavo *Miklavžinar* (Dravograd); *Miklavževac* (KOŠTIAL 627, Štajerska);

tu moramo omeniti še vzporedne oblike iz aferetičnega hipokoristika *Klavž* (Dravograd, MB, Radovljica), *Klauž* (Slovenj Gradec, MB), *Klavs* (Krško, LJ, NM, Kočevje) *Klaus* (Kočevje, Krško, NM). Pri priimkih *Klavžar*, *Klaužar*, *Klauzar*, *Klavžer*, *Klaužer*, *Klauzner* je izvir bržkone v večini primerov drugačen, vendar ne moremo izključiti interferenc z našim svetnikom. Vsi ti priimki so razpršeni po vsem slovenskem prostoru, medtem ko so prej nevedeni prisotni izključno v pasu ob severni meji.

Veliko pogostnejša je po vsem slovenskem prostoru prisotnost prvotnega imena *Miklavž* v krajevnem imenoslovju: s svetniškim pridevkom v ljudski obliki *Šmiklavž* je ime naselja pri Žvabeku na Koroškem (ATLAS 10/B3 v kazalu, na karti B2I), drugo pri Celovcu (30/B1), obe po nemško *St. Nicolai*; tretje naselje s tem imenom je pri Slovenjem Gradcu (63/B2), četrto pri Gornjem Gradu, kjer je v bližini še zaselek istega imena (87/A3); končno je še naselje *Šmiklavž pri Škofji vasi* (91/B3). Večina krajevnih imen je pod kulturno težo cerkve vzpostavila namesto ljudskega pridevka učenega *Sveti Miklavž*: ATLAS našteva po vsem slovenskem prostoru 28 naselij (ob cerkvah) — KEBER 295 ve za 48 cerkva Sv. Miklavža znotraj slovenskih državnih meja — in še enemu je ime sestavljeno: *Vrh Sv. Miklavža pri Dolskem* (128/B1). Slednji je v bližini gore Sv. *Miklavž*, druga gora istega imena je pri Utani v nadiškem območju (119/A1). Na Koroškem je še naselje, ki je verjetno v preteklosti izgubilo svetniško ime, a ga je ohranilo v nemškem imenu *St. Niklas an der Drau*, po naše le *Na Dravi* (28/B1). Znotraj matičnih meja pa je nekaj naselij izgubilo le svetniški prilastek: *Miklavž na Dravskem polju* (ATLAS 42/A3, dejansko A-B/3; KLS IV,214 pove, da je bilo do l. 1955 uradno ime Sv. *Miklavž*, ljudsko pa *Šmiklavž*), *Miklavž pri Ormožu* (ATLAS 72/B1; KLS IV,344 pove samo za uradno ime do l. 1955 Sv. *Miklavž pri Ormožu*), *Miklavž pri Taboru* (ATLAS 111/A1; KLS III,509 do l. 1955 uradno ime Sv. *Miklavž pri Táboru*, ljudsko *Šmiklavž*), ATLAS obljublja v kazalu še mestni predel *Miklavž* v 68/B1, to je v bližini Maribora, a ga na karti ni najti, kakor tudi ne najdem nobene omembe o njem v KLS. Tudi štirje zaselki nosijo ime *Miklavž* (ATLAS 64/B1 pri Mislinji, 123/B3 pri Idriji, 129/A3 pri Litiji in 132/A3 pri Radečah). *Miklavževčani* je drugo ime za *Slenčo ves*, naselje, ki pripada Miklavžu pri Ormožu. Sestavljena imena, ki jih kaže omeniti na tem mestu, so ime celjske četrti *Miklavžev hrib* (ATLAS 113/A1; KLS III,77 pove tudi ljudsko ime *Miklavški hrib*), zaselek *Miklavževac* pri Kropi (ATLAS 82/B2), gorsko ime *Miklavška gora* pri Železnikih (104/B1) in vodno ime *Miklavški potok* na Dravskem polju v bližini že omenjenega naselja.

Če naj tudi tu na koncu dodam vzporedna imena iz aferetičnega hipokoristika, je bera kaj skromna: menda lahko omenim na tem mestu le imena treh zaselkov *Klavž* (ATLAS 40/B1 na Kozjaku, 62/A1 pri Žerjavu, 100/B3 pri Tolminu). Ne spadajo v to poglavje vodna imena *Klavški slap* na *Klavžarici* (BEZLAJ ju v SVI ne omenja), ime naselja in zaselka *Klavže* in zaselkov *Klavžar*.

* * *

Če je slovenska imenska oblika *Miklavž* naravni dedič latinskega imena *Nicolaus*, je obilneje izpričana imenska oblika *Miklav* morda že nastala iz italijanske *Nicolao* ali iz kake podobne imenske oblike v jezikih sosedov; vendar — vsaj v teoriji — bi lahko nastala iz latinskega dativa ali ablativa *Nicolao*, ki je bila v pisni rabi vsekakor pogostnejša od imenovalnika; italijanska imenska oblika je končno nastala iz latinskega akuzativa ob medli artikulaciji končnega nosnika (*Nicolaum*).

Naš *Miklav* pa je kot živa ljudska oblika močno prisoten že v srednjeveških zapisih. KOS ga izpričuje po vsi Primorski skozi celo XV. stoletje v zelo številnih primerih pri zapisih *Micklaw*, *Miclaw*, *Migkhlaw*, *Migklaw*, *Miklaw*. Pri zapisih z začetnim *N-* (*Nicklau*, *Nicklaw*, *Nicolaw*, *Niklaw*) moramo vedno upoštevati pisane tuje vplive in križanja ter tedanje pisne konvencije.

Ime *Miklav* smo že našli v ČERNJEJSKEM RKP, še prej ga berem v XEN 1422-1424, c.2v *Miclau di Albano masar*

di ser Simon di ser Çuantony: če navaja isti rokopis cerkev sv. Nikolaja v Neblem z zapisom *Sent Nichulau de Gneulo*, prav tam c.9r (glej o tem P. Merù, *Onomastica slovena in un quaderno cividalese del '400*, v: *Quaderni cividalesi* 10, str. 21-25, Cividale 1982), s furlansko obliko svetniškega imena torej, predstavlja zapis *Miclau* z gotovostjo slovensko ime *Miklav* iz *Ibane*. A že tri četrt stoletja prej najdemo izvedeno imensko obliko v kodeksih tržaškega stolnega arhiva: CAP CERE I, 1366, c.45v *Miclaveç*.

V današnjem imenoslovju je bera kar bogata. Začnimo pri priimku *Miklav* (ZSSP CE, Slovenj Gradec, Postojna; KOSTIÁL 627 Koroška, Štajerska), *Miklau* (Dravograd, MB); z manjšalnim/patronimičnim formantom -iç: *Miklavič* (Dolnja Lendava, Laško, LJ, MB, Ilirska Bistrica, Tolmin), *Miklavč* (KOŠTIÁL 627 Štajerska), *Miklauč* in *Miklovič* (Tolmin);

z manjšalnim/patronimičnim formantom -ec: *Miklavec* (ZSSP KR, Dravograd, LJ, NM, Postojna, MB, Ilirska Bistrica, GO, Idrija, Sežana; TS, tu za fašizma → *Michelazzi*, PIZZAGALLI 147), *Miklavic* (ZSSP Tolmin), *Miklavc* (KR, Štajerska, LJ, Radovljica; KOŠTIÁL 627 Primorska; TS), *Miklauc* (ZSSP KR, CE, LJ, MB), *Miklavez* (SPZM UD; v TS za fašizma → *Michelazzi*, PIZZAGALLI 147), *Miklaviz*, *Miklavitz* v TS → *Nicolini*, *Michelazzi* (PIZZAGALLI 147, 266), *Miclavez* (SPZM UD; TS; tu → *Michelazzi*, PIZZAGALLI 146), *Miclavic* (SPZM GO), *Miklauz* v TS → *Michelazzi* (PIZZAGALLI 147), *Miclavitz* v TS → *Di Nicola* (PIZZAGALLI 266); iz te imenske oblike z nadaljnjim patronimičnim formantom -iç: *Miklavčič* (ZSSP Štajerska, KR, Logatec, LJ, Primorska, NM, Radovljica), *Miklaučič* (Logatec, Črnomelj, Krško, Brežice, MB, Primorska), *Miklavcih* (TS), *Miklaucich* (SPZM GO; v TS → *Nicolini*, *Michelazzi*, *Michelli*, PIZZAGALLI 147, 266), *Miklaucic* (TS) in *Miklavcic* v TS → *Michelazzi* (PIZZAGALLI 147, 266); zaradi stalne zamenjave -iç s -šiç na Goriškem še *Miclausig* (SPZM GO, Farra d'Isonzo) ter *Miclausich* → *Michelazzi* v S. Pier d'Isonzo (PIZZAGALLI 172); *Miklovčič* (ZSSP Tolmin).

Na koncu tega seznama še priimke iz aferetičnega hipokoristika: *Klavčič?* (ZSSP Kamnik, CE), *Klaučič* in *Klausič* (GO), *Klaucic* → *Colautti* v S. Pier d'Isonzo in *Lanci* v TS (PIZZAGALLI 170, 240); enkratna priimkovna oblika iz te hipokoristične osnove, endemična na nadiškem območju, a prisotna v širokem slovenskem prostoru, je *Klávora*, ki so ji v Sloveniji izmaličili naglas v *Klavôra*, (ZSSP CE, MB, Radovljica, LJ, Primorska; SPZM UD, Pozzuolo del Friuli, Trbiž; TS), *Clavora* (SPZM Nadiške doline); v zvezi z njo naj tu popravim mnenje, ki sem ga zapisal v SPZM.

Manjše je zastopstvo te imenske skupine v krajevnem imenoslovju: *Miklav* je ime dveh zaselkov pri Dravogradu in Železni Kaplji (ATLAS 37/B1, 59/B1), *Miklavec* je zaselek pri Železnikih (104/B2), a ga najdemo kot ime naselja na Hrvaškem blizu Čakovca (75/A1), *Miklavc* je ime zaselkov pri Dravogradu, na Pohorju, pri Črni na Koroškem in Preboldu (37/A1, 39/A2, 61/A3, 111/B1), v množinski obliki *Miklavci*, zaselek v Braniku (KLS I, 198), izvedeno pa je ime naselja *Miklavčevo*, nemško *Miklauzhof* na Koroškem (33/B3). Iz hipokoristične osnove je zaselek *Klavčnik* pri Ravnah (63/A3).

* * *

Naslednje izhodišče za priimkovne oblike je apokopirani hipokoristik **Mikl*-. *Mikel* (ZSSP Slovenj Gradec, PT, Dravograd), tudi ime zaselka pri Prevalju (ATLAS 36/A1), *Mikelj* (ZSSP Čamnik, Litija, Radovljica, Konjice), *Mikl* (ZSSP Štajerska, LJ; KOŠTIÁL 627 Koroška), tudi zaselek pri Globasnici (34/A3), *Mikal* (ZSSP Ilirska Bistrica, Se-

žana; TS; tu za fašizma → *Nicoli*, *Micoli*, PIZZAGALLI 147, 267), *Mikolj* (ZSSP LJ, Primorska; TS; tu za fašizma → *Nicoli*, PIZZAGALLI 147), *Mikoly* (ZSSP Četlika), *Mikoli* (TS); iz slednjega je izpeljan patronimik *Miklič* (ZSSP Štajerska, LJ, NM, Kočevje, Sežana), tudi ime zaselka pri Mirni (ATLAS 151/B2), *Miklitsch* (ZSSP LJ, Kočevje), *Miklic* v TS za fašizma → *Micheli* (PIZZAGALLI 147).

Kakor vemo, sta imenski obliki *Mikola*, *Mikula* izrazito hrvaški, zato bomo mirno pripisali hrvaškemu vplivu in poreklu krajevna in cerkvena imena ob južni meji: Sv. *Mikula* je zaselek ob Kolpi nedaleč od hrvaške meje (ATLAS 219/A1) in nedaleč od istoimenskega zaselka na hrvaški strani (215/A2), pokrajinsko ime *Mikula* pod Snežnikom (199/A1); a kaj reči o priimku *Mikola* (ZSSP MS, Šmarje, Radovljica, Jesenice, LJ, Dolnja Lendava; KOŠTIÁL 627 Koroška), *Mikula* (ZSSP Dolnja Lendava, MS, LJ, Radovljica, Jesenice; KOŠTIÁL 627 Koroška), ki je prisoten predvsem v severnem pasu, v katerem smo opazili največjo koncentracijo pristnih slovenskih ljudskih oblik iz našega hagonima in iz njih izpeljanih priimkov in krajevnih imen? Pri ti ugotovitvi nagibam k mnenju, da je *Mikola*/*Mikula* tudi slovenska ljudska imenska oblika, ki ji moramo priznati slovensko kontrolirano poreklo ob previdni izjavi, da ob južni meji sovпада in se križa z enakoglasno hrvaško imensko obliko. Najlažje se bo opredeliti za hrvaški (ali vsaj za pretežno hrvaški) izvir priimka *Mikulič* (ZSSP Črnomelj, Štajerska, LJ, Radovljica, Kočevje, Primorska) ob *Mikulič* (ZSSP Litija), za nekoliko manj lahko pri varianti *Mikolič* (ZSSP Štajerska, LJ, NM, Radovljica, Jesenice, Kočevje), *Mikolic* in *Micolich* (TS) kljub hrvaškemu *Mikolič* (ZSSP GO); tržaške priče so po vsi priliki prej hrvaške kot slovenske, poleg navedenih še *Micolic* in *Micolich* → *Nicoli*, *Miccoli* (PIZZAGALLI 147, 266), *Mikulic* → *Nicoli*, *Micoli* (PIZZAGALLI 147, 267), *Mikulich* → *Nicoli*, *Niccoli* v Trstu in Tržiču (PIZZAGALLI 147, 167).

Mikola je končno lahko izveden s formantom -a, ki je v slovenščini močno tvoren, iz hipokoristične osnove *Mikol*-, ki ji vsi slovenisti priznajo domovinsko pravico in pri kateri se moram vsaj spričo začetnega *M*- odpovedati svojim rezervam. No, bodi iz hipokoristične osnove *Mikol*- ali iz dvoznega imena *Mikola*/*Mikula*, moram tu nanizati izvedenke, ne da bi se iznebil vtisa, da utegnejo nekatere prihajati k nam od daleč: krajevna razporeditev nam bo pomogla vsaj toliko, da razberemo slovenske endemične priimke od hrvaških. Tu so torej: *Mikolaš* (ZSSP Litija, LJ), *Mikulaš* (LJ), *Mikolavčič* (Brežice; KOŠTIÁL 627 Primorska), *Miclaucich* (TS), po pisni napaki ali hibridnem križanju *Miclaucig* v TS za fašizma → *Michelani* (PIZZAGALLI 265); *Mikulan* in *Mikuljan* (ZSSP Šmarje); *Mikulanec* (Krško), *Mikulanec* (KOŠTIÁL 627 Dolenjska); *Mikulec* (ZSSP Laško, MB, PT); *Mikulek* (Litija); *Mikuletič* (CE, Ilirska Bistrica), *Mikuletic* v TS za fašizma → *Nicoletti* (PIZZAGALLI 147); *Mikulin* (ZSSP Ilirska Bistrica GO).

Do podobne interference pride lahko na Severovzhodu med izvedenkami iz madžarske imenske oblike *Miklós* in iz slovenske *Miklavž* → *Miklovž* → *Miklož*; s formantom -a: *Mikloša* (ZSSP MS); s patronimičnim -iç: *Miklošič* (PT, Litija, MB, LJ; slavni slovenski slavist na Dunaju se je pisal *Miklosich*), *Mikložič* (PT, MB, LJ), *Miklešič* (MB); *Miklošen* (Dolnja Lendava).

Hrvaški je bržkone priimek *Miklajič* (ZSSP Črnomelj).

Ozko koncentracijo na Jugozahodu kaže priimek *Mikuluš* (ZSSP GO; KOŠTIÁL 627 Koroška) *Mikulus* (SPZM GO; TS; tu za fašizma → *Micheluzzi*, PIZZAGALLI 147), *Mikelus* (TS), *Mikuluž* (KOŠTIÁL 627 Primorska); prihaja morda s Slovaškega, kakor mi je pred davnimi leti izjavil

Tržačan s tem priimkom? Ali je pisna variante za *Mikluš/Mikluž*, do katerega nismo še prišli? Kaj pa *Mikalaš* (ZSSP LJ)?

In *Mikluš* (ZSSP Logatec, Radovljica, LJ, MB, GO, Dolnja Lendava), *Mikluž* (Primorska), *Miklus* (SPZM GO in okolica), v TS za fašizma → *Michelussi* (PIZZAGALLI 147)? Naj se zatekam k sinkopiranemu hipokoristikumu?

* * *

Od tu dalje hodimo po peščenih tleh in sam si ne upam trditi več ničesar z gotovostjo in niti ne nakazati na verjetnosti. Ne upam si za BREZNIKOM 262, ki si ne obnavlja naštetih priimke *Mikše* (Hodiše), *Makše* (Mirna peč, Šmarjeta), *Mekše* (Dobrníč) in še *Mikš*, *Mikuž*, *Mikuš* iz osnove *Mik-lavž*: to bi bil že dvakrat apokopirani hipokoristik, ki bi padel v hudo konkurenco s hipokoristikom *Mik-* iz *Michaela*. Tu je vse možno, nič pa ni dokazano: le nove študije ob zgodovinskem gradivu nam lahko navrežejo kako gotovost. KOŠTIÁL 627 gre še dlje in našteva veliko več priimkov. Ko bi hoteli iz ZSSP in ATLASA nabrati vse gradivo iz krajših osnov *Mik-* in zaradi samoglasniških sprememb še *Mek-* in celo *Mak-*, bi lahko v Miklavžev kotel vrgli še kakih imenskih oblik. Res kažeta priimkovni obliki *Mikuš* (ZSSP KR, Logatec, Štajerska, LJ, Primorska), *Mikuž* (Štajerska, Logatec, LJ, Primorska), *Mikuz* (Milje), *Mikus* v TS za fašizma → *Micussi* (PIZZAGALLI 147) podobnost s prej naštetima *Mikluš/Mikluž*, a pri tem se bom ustavil. Gotovo je več priimkovnih in krajevnih oblik, ki jih lahko izvajamo iz našega svetniškega imena, a potrebujejo še raziskave, da jih bomo pač spoznali kot zakonite dediče svetega Nikolaja.

Besedo bom posvetil še imenom z začetnim *N-*: vsa kažejo na tuje poreklo ali vsaj na pisni vpliv tujine. *Nikolič*, ki ga marsikateri slovenist prišteva k slovenskim priimkom, je gotovo hrvatski priimek, ki je nastal v beneškem političnem dominiju.

Italijanski priimek *Nikoletti*, *Nikoleti* (ZSSP LJ) je na Slovenskem doživel pisno adaptacijo. A še zanimiv primer imamo v Terski dolini, kjer je v Teru in Pod Bardan epicenter priimkovnih oblik *Culino* (tudi ZSSP Tolmin) in *Culetto* (tudi ZSSP Brežice). Oba priimka sta ekspresivni obliki italijanskega oz. kar furlanskega aferetičnega hipokoristika *Cul-* (→ *Nicolao*) z manjšalnima formantoma *-in* oz. *-èt* s pridanim italijanskim samoglasniškim koncem besede: iz domačega imena, ki je bilo v preteklosti formulirano v vulgarni jezikovni varianti — ali slovenski ali furlanski — je nastal po beneških pisnih konvencijah priimek z italijansko obliko, v katerem je marsikomu težko spoznati izvorni hagionim.

Za imenoslovca je najmanj zanimivo ime *Sv. Nikolaj*, lastno petim zaselkom oz. cerkvicam v Prekmurju, pri Igu, Mokronogu, na Nanosu in pri Žužemberku (ATLAS 22/A1, 147/B3, 152/A2, 161/B2, 170/A2): gre za kulturno ime novejšega kova.

Notburga

O ti svetnici molčita prav tako TAGLIAVINI kakor KEBER. Le LETO SVETNIKOV III, 560 nas opozarja, da je zastopnica delovnih ljudi med svetniki in da jo Cerkev časti 13. ali 14. septembra.

Edini srednjeveški viri s slovenskega Zahoda, v katerih srečamo ime *Porga*, *Purga*, *Purgula* med letom 1316 in 1373, so kodeksi tržaškega stolnega arhiva, pa še v tem primeru ne moremo ugotoviti, kateremu jeziku so pripadale te tri ženske. Le krajevno imenoslovje nam izpričuje pri-

sotnost imena v slovenskem prostoru pri naselju *Purga* v Beli Krajini (ATLAS 206/A3) in pri zaselku *Purga* pri Grosupljem (148/B3).

Onuphrius

Sveti Onofrij puščavnik v Egiptu, ki ga Cerkev praznuje 12. junija, ima po vsi priliki staroegipčansko ime, ki je izpričano v koptskem *Uenofre* iz staroegipčanskega *On-nophris* (kakor so ga prepisali v grščini) oz. po hieroglifih, s katerimi so — kakor je znano — zapisovali le soglasnike, *Wnn-nfrw*, kar je prilastek od mrtvih vstalega boga Ozirida in pomeni verjetno »kdor je vedno srečen«. Istega dne časti Cerkev še sv. Onofrija, meniha v Kalabriji (TAGLIAVINI I, 190).

Medtem ko se je češčenje puščavnika iz V. stoletja razširilo po Italiji, posebno južni, o češčenju tega svetnika ni sledov v slovenskem osebнем in krajevnem imenoslovju. Edina priča — na meji med romanskim in slovenskim svetom — je zaselek *Sv. Onofrij* ob istoimenski cerkvi pri Dragonji (ATLAS 209/A1).

Oswaldus

Sv. Ožbalt (Oswald) je bil kralj in mučenec na Angleškem v VII. stoletju in so ga na Slovenskem častili posebno na Koroškem (LETO SVETNIKOV III, 286). Ime je sestavljeno z anglosaško besedo *-ōs* »Bog« in starovisokonemskim glagolom *waltan* »vladati« (KEBER 314).

V slovenskem prostoru se ime pojavlja v virih iz poznega srednjega veka: KOS II, 1494 *Oswalt Mitkas*, kmet v Zgoniku ali Saležu, 1498 *Oswald*, ime več kmetov v Koritnici, Zalogu, Cerknici in Dolenji vasi.

Naselja, ki imajo ime po svetniku, so *Št. Ožbalt*, nemško *St. Oswalden* pri Podgorju v Rožu (ATLAS 29/B3), *Šentožbolt* ab Radomlji (109/B2), do I. 1952, kakor nas pouči KLS IV, 449 *Sv. Ožbalt*, danes brez svetniškega pridevka *Ožbalt* (ATLAS 40/A1) na levem bregu Drave, mimo teče *Ožbaltski potok*; sploh brez svetniškega pridevka *Ožbolt nad Zmincem* v Polhograjskem hribovju (ATLAS 125/A1), za katerega doda KLS I, 368, da ga je treba izgovarjati *-ovt* (v splošnem Seznamu na koncu KLS IV obljublajo ta podatek sicer v II, 368, kakor obljublajo dodatne informacije v II, 599, kjer jih boste iskali zaman, ker so v IV, 599!). ATLAS naniza še dva zaselka *Sv. Ožbalt* pri Grosupljem in Velikih Laščah (148/B3, 166/B2) in štiri *Sv. Ožbolt* pri Slovenjem Gradcu, Podbrdu, Šentjurju pri Celju in že imenovanem Ožboltu nad Zmincem (37/B2, 102/A1, 114/B1, 125/A1). KOŠTIÁL 627 omenja *Št. Ožvat* na Štajerskem (?).

Ime je sicer močno prisotno v priimkovnem in prav šibko v krajevnem imenoslovju. Ime samo ponavljajo pisane pisne variante — ljudske, akulturirane in bržkone tudi tuje — priimka: *Oswald* (ZSSP Štajerska, LJ, Radovljica, Kočevje, Idrija), *Oswald* (KR, Krško, Dravograd, MB, LJ, Kočevje), *Ozvald* (Štajerska, Radovljica, LJ, Kočevje), *Ozwald* (CE, Ljutomer), *Ozvalt* (MS, MB), *Ožbald* (Logatec), *Ožbalt* (LJ, NM, Ilirska Bistrica), *Ožbolt* (Logatec, Dravograd, LJ, Kočevje; tudi ime zaselka na Pohorju, ATLAS 39/B3), *Ožvald* (MS), *Ozbolt* (Milje pri TS), *Ošvald* (ZSSP MS); z narječnim prehodom *-altl-olt* → *-avtl-ovt* → *-atl-ot* še: *Ožbot* (GO; SPZM GO), *Ozbot* (ZSSP GO; SPZM GO, Sovodnje ob Soči), *Osbat* in *Osbatti* (SPZM GO), *Ošvat* (MS). Kot enkratno pisno varianto navajam *Ozbaidd* (ZSSP Kočevje).

Ta pisanost se pri izvedenih priimkovnih oblikah komaj nekoliko umiri: s patronimičnim formantom *-ič*: *Osvaldič* (ZSSP Šmarje, Brežice), *Ozvaldič* (Šmarje, MB, Konjice), *Ozvaltič* (Šmarje), *Ozvatič* (Štajerska), *Oswatitsch* (CE), *Ozvadich* (MB), *Ožvatich* (MS); morda smemo prištevati med to skupino priimkov tudi *Ozvačič* (Ilirska Bistrica).

Precej močna skupina priimkov je nastala iz apokopiranega hipokoristika *Ožb-*. S formantom *-é*: *Ožbe* (BREZNIK 260), *Ažbe* (ZSSP KR, Brežice, LJ), *Usbe* (SPZM Solbica v Reziji); z *-ej*: *Ožbej* (BREZNIK 260); s patronimičnim *-ič*: *Ozbič* (ZSSP Logatec, Šmarje, MB, Kočevje, Primorska), pri verjetni interferenci s formantom *-ec* (*-ic*) še *Ožbic* (Idrija), *Osbic* in *Ozbic* (TS), *Osbich* (TS, Dolina), *Ožbic* (BREZNIK 260: hišno ime v Selški dolini), *Ažbič* (ZSSP Logatec), *Azbič* (KR, Logatec); z drugimi formanti: *Ožbin* in *Ožbinc* (BREZNIK 260), *Ožbinček* (BREZNIK 260: hišno ime v Smartnem pri LJ).

Atipični sta videti — in jih zato navajam z rezervo — priimkovni obliki *Užbanok* (ZSSP MB) in *Usbel* (TS; tu za fašizma → *Belli*, PIZZAGALLI 276) ter imeni dveh zaselkov: *Ožbir* pri Škofiji Loki (ATLAS 104/A3) in *Užbelak* pri Žalcu (90/B2). Gorskega imena *Osben* pri Kobaridu (77/B3) si komaj upam postavljati v zvezo z našim hagonimom.

Otho

Osnova tega imena je germansko ime *Audo* kot hipokoristik oz. prvi del kakega sestavljenega imena z osnovo *auda* »posest, bogastvo«; pri Langobardih se je iz te osnove razvila imenska oblika *Odo*, *Oddo*, ki nima naslednikov v slovenskem prostoru in jo omenjamo zaradi sv. Odon iz Novare, redovnika, priorja v Jursklostru; v slovenskem prostoru se je razširila alemanska in bavarjska imenska oblika *Oto*, *Otto*. Cerkev praznuje 16. januarja sv. Otona, mučenca v Maroku, 22. septembra pa sv. Otona Bamberškega, apostola Pomorjanov in škofa v Bambergu; 4. julija sv. Otona, škofa v Canterburyju, 7. julija sv. Odon iz Urgela, 18. novembra pa sv. Odon, opata v Cluniju (TAGLIAVINI I, 218; LETO SVETNIKOV IV, 351 in I, 17; KEBER 313).

Ime srečamo v slovenskem prostoru razmeroma zgodaj v nemški obliki *Otto* (KEBER navaja nekaj *Otto* v slovenskem prostoru že v XI. stoletju). V srednjeveških virih z zahodne meje ni srečati imena, ki je sicer na Zahodu redko: KOS II navaja za leto ok. 1370 zemljiškega posestnika v Gorici, po imenu *Ott*, kar utegne biti udomačena slovenska varianta tega sicer nemškega imena. V tržaških srednjeveških virih je ime tudi redko in izvemo, da so ga nosili tudi Slovenci; bržkone je bil Slovenec CAP M 1350 *Oto butigliarius*, gotovo sta bila Slovenca CAP CERE III 1404 *Oto quondam Ucmari de Sessana* (Oto rajnega Ucmara iz Sežane; tu se ime pojavlja v latinski hiperkorigirani obliki z naslonitvijo na števnik *octo* »osem«) in MARSICH 1460 (podatek navajam iz italijanskega regesta) *Ottone de Bagnolo*.

Če je pravilna naša domneva, da je prvotna slovenska oblika imena *Ot*, se je ta ohranila le v priimku *Ot* (ZSSP Dravogradm Slovenj Gradec), *Ott* (Štajerska) in pri dveh imenih zaselka *Ot* na Kobanskem in pri Dravogradu (ATLAS 12/B3, 37/B1); mnogo pogostnejša je nemška imenska oblika *Oto* (ZSSP Dravograd, MB), *Otto* (CE, MB, Ilirska Bistrica), tudi ime zaselka *Oto* pri Lučah ob Savinji (ATLAS 87/A1); prav tako iz slovenske kakor iz nemške imenske oblike so se lahko razvile vse izvedene imenske oblike, ki jih ni prav veliko. Najznačilnejša se nam zdi priimkovna oblika z moškim formantom *-a*: *Ota* (endemična v

Dolini pri Trstu, TS; ZSSP CE, LJ), v TS tudi v poitalijančeni obliki *Otta*; s patronimičnim *-ič*: *Otič* (ZSSP Dravograd, LJ).

Bržkone je iz našega hagonima nastalo še kako osebno ali krajevno ime, vendar vsa se lahko križajo z drugimi osnovami in si ne upam ničesar trditi, ne da bi prej poznal zgodovinskega gradiva.

Pancratius

Latinsko ime izhaja iz grškega *Pankrátēs*, zelo staro dvojno ime, sestavljeno s pridevnikom *pán* »vse« in *-krátēs*, kar je drugi del številnih grških imen in je v zvezi s samostalnikom *krátos* »moč« in glagolom *kratéō* »ukazovati, imeti oblast«; a *pankrátēs* je tudi pridevnik »vsemogočen« in je prilastek boga Zeusa: *Zéus pankrátēs* »vsemogočni Zeus«; osebno ime je verjetno sploh nastalo zaradi zeusovega češčenja. Cerkev praznuje 3. aprila sv. Pankracija, škofa v Taormini v I. stoletju in mučenca, in sv. Pankracija, mučenca v Saint-Maloju, ter 12. maja sv. Pankracija, mučenca v Rimu (TAGLIAVINI II, 113).

V slovenskem prostoru se vrstita dve osnovni imenski obliki: *Pankrac(ij)* je pač kulturna oblika, ki jo je širila rimska Cerkev, ljudska oblika *Pangrač*/*Pongrač* je drugačen soglasnik bržkone sprejela od sosedov, saj tudi v Italiji živi ob kulturni obliki *Pancrazio* ljudska *Pangrazio*. V poznem srednjem veku srečamo na slovenskem Zahodu nekaj ljudi s tem imenom: KOS II 1398 *Pangraecz*, 1492 *Panngracz Jäger*, kmet v Landolu, 1494 *Panngracz Peczscha-cher*, kmet v Cerovljah; v drugih virih ga pogrešamo. Za svetnikom nosi ime več naselij, pri katerih ljudska in cerkvena kulturna oblika konkurirata: na avstrijskem Štajerskem, nedaleč od državne meje, je naselje, ki ima v nemškem imenu ljudsko obliko *Pongratzen*, v slovenskem pa kar akulturirano obliko *Pankrac*, ob sami meji stoji še cerkvice z zaselkom Sv. *Pankrac* Današnje naselje *Pongrač* pri Laškem (ATLAS 112/A2; naglas je kajpada po KLS III, 519) je bil prej Sv. *Pankráč*, nato do I. 1955 Sv. *Pongrač*. Naj na tem mestu dodam še ime nekaterih zaselkov: Sv. *Pankracij* pri Poljčanah (ATLAS 93/A3), *Pongrac* pri Mislinji (64/A3).

Prav tako se kulturna in ljudska oblika vrstita pri priimkih, ki ponavljajo ime samo: ob skromni reprezentanci kulturne osnove v priimkih *Pankracij* in *Pankracijo* (ZSSP Postojna) prevladuje sicer ljudska oblika: *Pangrac* (Dravograd), *Pangracij* (NM), *Pongrac* (Štajerska, LJ), *Pongratz* (Štajerska, Radovljica), *Pongrec?* (Dravograd), *Pangrc* (Kamnik, LJ, Radovljica), *Pangerc* (Kamnik, Litija, PT, Laško, Radovljica, MB, Primorska; Dolina, TS), *Pangerherz* (TS); verjetno smemo uvrstiti sem tudi *Pungrač* (PT) in *Pungranc* (Dravograd): pri takih priimkih in iz njih izvedenih je vedno nevarnost križanja z ljudsko besedo *pungrt* iz nemščine *Baumgarten* »sadovnjak«, ki jo danes komaj poznamo, a je bila donedavna kar v rabi. Dolga je vrsta patronimikov na *-ič*: *Pankračič* (MB), *Pongračič* (Štajerska, LJ), *Pungračič* (PT, MB), *Pongrašič* in *Pungrašič* (PT), *Pangeršič* (Kamnik, Litija, KR, Krško, Laško, LJ), *Pangerčič*, *Pangrčič*, *Pungaršič* in *Pungršič* (Krško), *Pungerčič* (Krško, LJ), *Pangršič* (LJ). Edini patronimik na *-ec* je morda *Pongračac* (MB).

Priimki na *-an* so sprva imena prebivalcev in *Pungarčan* (Krško), *Pungerčan* (NM, MB) sta verjetno iz kakega krajevnega imena po svetniku prej kakor iz pungta-sadovnjaka. Čeprav je pri priimkih na *-ar* nevarnost, da jih tolmačimo kot *nomina agentis*, kot poklicna imena, me to pot

Ni mi preostajalo drugega, kot da sem se vrnil in se oglasil pri krajevnem narodno osvobodilnem odboru, kjer sem dobil dokument.

Takoj sem se zavedal, da je neki nov zakon, ki to zahteva, saj je moj dosedanji dokument Rdečega križa neveljaven.

Kot sem prejel prepustnico, sem lahko šel v Repen pozdravit taščo in vse znance. Vsi so bili na moč radovedni, kako je z menoj.

Moral sem jim pripovedovati o vsem, kar sem doživel, videl in preстал.

Povpraševali so me o sovaščanih, če sem jih kje srečal.

Na to vprašanje nisem mogel odgovoriti, saj je bil edini sovaščan, ki sem ga srečal v Nemčiji, Ivan Gulič.

Tega sem slučajno srečal na progi v Laimu in še spregovoriti si nisva mogla, ker sva imela esesovce za petami. Od njega sem zvedel le to, da se nahaja v Dachauu.

Ko sem opravil pri tašči, sem šel tudi v domače gostilne, kjer sem dobil le kozarec vina. Tega ni bilo — natočili so mi pač svoje.

Seveda nisem pozabil tudi drugih prijateljev in znancev, tako da sem se zamudil do poznega večera, pa tudi pod kapo ga je bilo dovolj, saj ni čudno — nekaj šibkosti sem še nosil iz taborišča, da mi je vino precej stopilo v glavo.

In pil ga nisem dolgih pet let.

Od veselja sem si prepeval in se celo pogovarjal sam s seboj.

Ko sem prišel domov, sem šel spat — spal sem kot klada, saj sta me vino in hoja pošteno zdelala.

In spet je tudi to minilo in prišel je nov dan.

Treba je bilo obiskati ostalo sorodstvo.

Moral sem se odpraviti k stricu v Voglje in tu je praznovanje trajalo kar ves teden.

Spet sem moral razlagati, kaj se je dogajalo z mano.

Ko sem vse to uredil, sem se moral javiti na uradu Rdečega križa JLA v Trstu, v ulici Buonarotti.

Tja sem se odpravil v ponedeljek. Ko sem vstopil, sem se začudil, ker je bila ravnateljica domačinka — Danica. Lepo me je pozdravila ter mi ponudila nekaj cigaret in še kozarček konjaka povrhu.

Nato je vstopil zdravnik, ki me je pregledal in mi predpisal mesec dni dopusta. Seveda mi ni šlo v glavo, čemu ta dopust, saj nisem vojak.

V uradu je bilo tudi več domačinov — Alojz Hrovatič, Vladimir Ravbar pa še nekateri drugi. To pomeni, da so bili tam zaposleni naši ljudje, sami domačini.

Vsem je ukazovala tista Danica, ki sem jo prej omenil.

Ko sem izkoristil tistih trideset dni dopusta, sem se šel spet javit na Rdeči križ.

Gospodična Danica mi je rekla, da mora poklicati kapetana, ki je res prišel čez dobro uro. Tedaj se je začel pravi pogovor.

Kapetan mi je rekel, da moram k neki edinici.

Vprašal sem ga, kdo bo plačal vlak.

On pa, da ne razume.

Rekel sem, da mu bom to lepo razložil. In res sem mu povedal, da je moj regiment v Dachauu in da moram po tem dopustu spet tja.

Ko je to slišal, se je zamislil in me vprašal, če imam prepustnico. Seveda, sem odgovoril.

Ta vam dovoljuje, da se svobodno premikate, mi je rekel.

»To že vem, gospod kapetan«, sem mu odgovoril.

»Nič gospod, tu je tovariš«, me je popravil.

No, pa naj bo tovariš — in sem se vrnil domov.

Tisti mesec sem res imel veliko dela. Ker ni bilo brata doma, sem moral vse sam pokositi in zato sem tudi dobil za »likof« liter vina.

Taborniki

Tatjana Čuk je za tržaško »Delo« napisala prispevek o tabornikih Rodu modrega vala. Po opisu delovanja in ustroja se članek končuje z novico, da se bodo taborniki skušali vključiti v svetovno skavtsko organizacijo, ker slednja ne sloni na veri in si prizadeva za premostitev pregrad, ki temeljijo na verski nestrpnosti in nasprotovanju.

Mi pa se sprašujemo, v kolikšni meri je bila strpna ideologija, ki je v taborniški organizaciji prevladovala, in to ne samo do vere, ampak do kateregakoli mišljenja, ki se ni skladalo s t.i. »laičnim« — točneje »naprednim« — pogledom na svet.

VZPI-ANPI

V tržaškem »Delu« je bil objavljen tudi članek izpod peresa TČ, ki je obravnaval problematiko t.i. »blatenja odporništva« oz. »revanšizma«. Članek poroča o predstavnikih VZPI-ANPI (Vsedržavne zveze partizanov Italije), ki so, zbrani v Palmanovi, nastopili proti maličenju partizanskega boja in proti izkrivljanju zgodovine.

Mi bi samo pripomnili, da likvidacije političnih nasprotnikov komunizma, izvedene med in po vojni (ponekod KREPKO PO KONČANI VOJNI) ne moremo obravnavati kot junaška partizanska dejanja. Andrej Uršič ni bil npr. nikakršen »kolaboracionist« ali »fašist«, prav tako ne duhovnik Lado Piščanc in marsikateri drugi, ki so bili med vojno ali po njej ubiti zaradi svojega svetovnonazorskega prepričanja.

Res se v razburkanih časih komunističnega razkroja, v katerih živimo, lahko brez težav pojavijo teorije, ki »dokazujejo«, da koncentracijske taborišča niso obstajala, da nacifašističnega terorja ni bilo itd. Obstaja pa tudi dokazi (TEHTNI DOKAZI), da je v raznih evropskih državah med in po vojni prišlo do pokolov ljudi, ki jih je komunizem imel za nevarne. Danes si gre lahko vsakdo gledat npr. množična grobišča v Sloveniji. Namesto da bi ob vsaki kritiki dvignile vik in krik, bi se morale razne borčevske organizacije javno in jasno ogarditi od takih zločinov, ki z osvobodilnim bojem nimajo ničesar skupnega. Čimprej bodo to storile, tem bolje bo zanje in za čist spomin na odporništvo. V nasprotnem primeru

pa bo njihovo odklonilno zadržanje samo ponoven dokaz, da so še vedno samo satelitske organizacije raznih komunističnih oz. »prenoviteljskih« strank.

CGIL in KPI

Pred časom smo v tisku lahko brali, da razni krajevni predstavniki sindikata CGIL podpirajo linijo sedanjega vsedržavnega tajnika italijanske komunistične stranke Occhetto.

Radi bi od teh predstavnikov, Italijanov in Slovencev, zvedeli, če se je komunistična komponenta v CGIL res razpustila, kot so to poročali mediji, ali pa je bil ta razpust samo navidezen. Sodeč po teh dogodkih se nam zdi druga varianta vsekakor verjetnejša.

Oče je moral dan za dnevno voziti seno, žena in sestra pa sta vse porabili in pospravili.

Ko smo vse to končali, smo res lahko malo počivali.

Med tem časom sva šla z ženo obiskat brata, ki je bil v partizanih v Cerknem.

Do Gorice sva se peljala z vlakom, nato pa z avtobusom skozi Solkan do Cerknega. Avtobus je bil star — marsikatero reber smo morali kar prehoditi.

Naposled se je avtobus ustavil v Cerknem na trgu. Tu sva izstopila.

Na drugi strani trga sem opazil partizana. Napotil sem se do njega in ga vprašal, če pozna Alfonza Guština. Odgovoril je, da je to on.

Objela sva se in zajokala. Šli mo do komandanta in se z njim pogovorili da ga je pustil z nama v neki lokal.

Tu nam ni manjkalo ničesar, saj smo vse prinesli s sabo. Tudi preспали smo v tem hotelu.

Ko smo zjutraj vstali, so nas postregli kar po domače — s kavo in kozarčkom žganja. Skupaj smo ostali še do poldneva, nato pa smo se poslovili — z ženo sva odšla domov, brat pa je ostal tam.

Doma smo prijeli za delo in to opravljamo še danes.

(Konec)

Prisrčno se zahvaljujemo vsem, ki ste v preteklem letu darovali v sklad »10.000 lir za kulturo«;

ki ste velikodušno darovali v tiskovni sklad Mladike;

ki ste hitro in prav tako velikodušno darovali za poplavlence v Sloveniji.

Za žrtve poplav smo doslej zbrali 9.831.000.- lir. Vsoto 8.400.000.- lir smo že izročili slovenski Caritas. Ostalo bomo izročili v prihodnjih dneh. Darove pa bomo zbirali še naprej.

Vsem bralcem, darovalcem in podpornikom želimo srečen božič, mirno in zdravo leto Gospodovo 1991.

**MLADIKA
IN
SLOVENSKA PROSVETA**

Naši uradi so odprti vsak dan (razen sobote in nedelje) od 9. do 12. ure.

Vladimir Kos

Zdaj je že luč, čeprav je noč

»Zdaj je še luč, potem bo noč.
Ne zore več ne mraka«.
Alenka Glazer: Jerebika, pesem Prenehanje.
Drž. Zal. Slovenije, Ljubljana 1988, str. 51.

V slovensko popoldne poslušal sem pesem
Prenehanje.
In pritihotapljenih senc je zaméglil mi okno dih.
»Prezgodaj!« sem rekel jim.
Zunaj je vrabčkom spod zimskih streh
pa vejam
obljubljalo sonce vrnitev
na sivi hrib.

Potem je naenkrat se noč razcvetela,
Božična Noč.
Brez mraka otožnih.
Brez zore z refrenom čakánj na dan.
Edinstvena Noč,
ko zavekala z jaslic je v vek Nemoč:
da bi nikdár več ne izrekli si sodbe
»Zaman. Zaman!«

To Dete na slami, Marijino Dete,
je Božji Sin.
Ves naš je in mi smo Njegovi z ubogimi zmožnostmi.
To noč si izbral je,
priklenjeno v prostor iz dob votlin.
Marija in Jožef se nista več bala
Neskončnosti.

Potem se je Noč razbistrila kot Dan
spremljevalcem čred.
Brez mraka.
Brez zore.
Le Dan z melodijami kerubov.
In ena teh pesmi bila je
»Kako čudovit je svet?«
Zaradi Otroka na slami, z Devico in Materjo.

Tihomorski december

Sneg naletava
v spomine decembrske.
A zlogi morjá za breg
v čereh obležé
in z vetra rok zdrkne cvet
rdeče kamelije.

P.S. Slog te pesmi je starodavni japonski tkzv. sedóka: 5, 7, 7, 5,
7, 7 zlogov, torej sedem zlogov več kot danes splošno rabljeni slog
tánka; beseda tánka je nesklonljiva in pomeni »kratko pesem«.

Njegova zvezda

Hej, godala pesniškega orkestra:
igrajte večno-lepo Božično Noč!
Ko postal je Bog, Beseda Nebeška,
Mariji Dete, mami se smehljajoč.

Hej, godala, najдите harmonijo,
ker Sveta noč v ljubezen spreminja čas.
Najдите na dnu srca melodijo —
uspavanko, ker zunaj je pravi mraz.

Hej, ne pozabíte — naše bolezni!
Ker vzel jo nase je, da od nje umre.
Hej, ne pozabíte zvezdic v ljubezni:
še v zadnjo noč Vstajenju božično tle.

Hej, godala, vriskajte! Zdaj je Božič!
Še Smrt Njegove zvezde ne sname s streh;
z ros se lesketa v decembrski roži;
s solzá, ko sanj zgorelih je dim v očeh.

Izkustvo

Z izkustvom luči od Svetega Duhá
je kakor s poljem, zelenosvežim
od zadnjega dežjá:
in v polju perunike svoj čas slavé
s hvaležnostjo temnomodre narave,
s poletji, ki stoje.

Z izkustvom moči od Svetega Duhá
je kakor s cesto, ki stopa v daljavo
z zemljó v rokah nebá.
In hiše in njivice jo spremljajo,
otroci s starkami, starci, odrasli.
Nikdar ne gre nazaj.

V baru božjega kraljestva

Še en požirek
lave riževe nocoj,
natakarica!
Kako žari vsemirje —
od špranj v okencih neba?
Na zdravje!

Še en požirek
lave riževe nocoj!
O, tudi záte?
v božičnem soju
prihaja Bog nas iskat —
na zdravje!

Riževa lava: pred in po novem letu Japonci radi napivajo s
prvovrstnim riževim žganjem, ki včasih veselo zagori na dolgi
poti do želodca...
Z izjemo besed »Na zdravje!« je pesem v slogu 5-7-5-7-7 zlo-
gov (kot japonska Tánka).

DSI ob koncu leta

DSI je v tem zimskem času na višku svoje sezone. Poglejmo si nekoliko kronik novembrskih in decembrskih večerov! V ponedeljek, 5. novembra, je jezuit p. Marko Rupnik predaval o »Ignacijevi spreobrnitvi v luči sodobnosti« ob 500-letnici Družbe Jezusove. Naslednji ponedeljek, 12. novembra, je bila na vrsti okrogla miza o slovenski šoli, pri kateri so sodelovali ravnatelj Nada Pertot in Aldo Štefančič ter psiholog Danilo Sedmak. Sledila je naslednji ponedeljek še ena okrogla miza in sicer o kraških parkih, o katerih sta govorila arhitekt Igor Jogan in odvetnik Peter Močnik. 26. novembra je koprski župnik Bojan Ravbar govoril o škofovski sinodi v Rimu in o liku duhovnika v današnjem svetu. V ponedeljek, 3. decembra, je dr. Andrej Vovko predaval o Jožetu Lovrenčiču ob stoletnici njegovega rojstva. 10. decembra pa sta se DSI in Svet slovenskih organizacij spomnila častitljivih obletnic treh zamejskih ustvarjalcev: pesnice Ljubke Šorli, slikarja Milka Bambiča in skladatelja Ubalda Vrabca. 17. decembra so v društvu predstavili knjigo gledaliških recenzij Jožeta Peterlina. Knjigo je predstavil prof. Martin Jevnikar. Sezono v letošnjem letu je DSI zaključilo v petek, 21. decembra, z duhovno obnovo. Ob tej priložnosti so si člani izmenjali božična voščila in si zaželeli miren prehod v 1991!

Milko Bambič, Ljubka Šorli in Ubaldo Vrabec na slovesnosti v Peterlinovi dvorani.

NARODNI PRAZNIK V BUENOS AIRESU

Ob obletnici 29. oktobra 1918 so Slovenci v Argentini priredili več slovesnosti ob narodnem prazniku in dnevu slovenske zastave, kot je pred leti dodatno poimenovala to praznovanje politična emigracija. Osrednja proslava je bila v Slovenski hiši v Buenos Airesu 27. oktobra. Po maši, ki jo je daroval delegat dr. Alojzij Starc, je bila prireditve v dvorani v znamenju 50-letnice smrti politika dr. Antona Korošca. O njem je govoril dr. Julij Savelli. Spregovorila sta nadalje predsednik pripravljalnega odbora Marjan Loboda o sedanjem položaju v Sloveniji in dr. Peter Urbanc, ki je prinesel pozdrav rojakov iz Kanade. V kulturnem delu so uprizorili odrski prikaz Franceta Papeža Svetinja v režiji Lojzeta Rezlja.

PREDSEDNIK KUČAN V GORICI

Predsednik predsedstva Slovenije Milan Kučan je imel na vabilo slovenskih predstavnikov predavanje o sedanjem političnem trenutku v Sloveniji 21. novembra v Kulturnem domu v Gorici.

SIMFONIJA ZA POBITE

Skladatelj Primož Ramovš je pod vtisom slovesnosti v Kočevskem Rogu 8. julija 1990 dokončal svojo III. simfonijo, ki jo je posvetil žrtvam povojnih pokolov. Osnova pa jo je že leta 1948.

PISARNA ZA SLOVENCE V CELOVCU

Koroški deželni glavar Haider je imenoval dr. Pavla Apovnika za vodjo nove pisarne za slovensko manjšino, ki bo delala kot samostojen oddelek pri deželni vladi v Celovcu.

DR. DIMNIK DEKAN NA TORONTSKI UNIVERZI

Torontski nadškof, Slovenec dr. Alojzij Ambrožič, je 21. septembra ustoličil kot dekana Papeškega inštituta za srednjeveške študije na univerzi v Torontu rojaka dr. Martina Dimnika iz kongregacije bazilijanskih patrov.

RAZSTAVA »PREPOVEDANIH KNJIG«

V mariborski univerzitetni knjižnici je bila novembra razstava nekoč »prepovedanih slovenskih knjig«, torej zlasti tiskovin, ki so izšle zunaj meja SRS, a jih je bivši ravnatelj Bruno Hartman iz čuta odgovornosti do slovenske kulture skrivaj zbiral. Razstavili so tudi dva velika pletena kovčka, kjer so bile knjige doslej spravljene.

PAPEŽ V SLOVENIKU

Ob 30-letnici ustanovitve je papeški zavod Slovenik v Rimu doživel lepo priznanje. Papež Janez Pavel Drugi ga je 22. novembra obiskal in v njem maševal ter slovensko pridigal, nakar se je zadržal še na večerji z rektorjem dr. Maksimilijanom Jezernikom, petimi slovenski škofi z metropolitom dr. Alojzijem Šuštarjem na čelu in kakimi 40 »slovenikarji«, duhovniki, ki so kot gojenci Slovenika v preteklih letih dosegli visoke akademske naslove na papeških univerzah v Rimu in imajo zdaj v Sloveniji, a tudi v zamejstvu odgovorne službe. Tudi pri večerji je papež spregovoril in izrekel laskave besede tako o poslanstvu Slovenika kot o slovenskem narodu in slovenski Cerkvi. Bivši gojenci in škofje so imeli še druga srečanja v Rimu, tako tudi somaševanje pri Sv. Petru.

500-LETNICA ANDREJA PERLACHA

Ob 500-letnici rojstva zdravnika, astronoma in matematika ter rektorja dunajske univerze Andreja Perlacha so mu 27. oktobra odkrili spominsko ploščo na župni cerkvi v Svečini, v Mariboru pa je bil o njem znanstveni simpozij.

Dr. Andrej Capuder odkriva spomenik pesniku Balantiču.

SPOMENIK F. BALANTIČU

Na 47. obletnico smrti »v ognju groze« med partizanskim napadom na domobransko postojanko v Grahovem pri Cerkniskem jezeru je dobil dolgo zamolčevani pesnik France Balantič spominsko obeležje pred osnovno šolo v Grahovem. Na svečanosti so spregovorili minister za kulturo prof. Andrej Capuder, pesnik Dane Zajc in Balantičev preučevalec France Pibernik. Recitiral je igralec Boris Kralj. Na vaškem pokopališču pa ostaja skupno grobišče takrat padlih domobrancev le delno zaznamovano.

Na Balantičevem grobu v Grahovem.

NA NAŠI KOŽI

Politik Slovenske skupnosti, nekdanji tržaški občinski odbornik dr. Rafko Dolhar je pri Založništvu tržaškega tiska izdal knjigo političnih dnevniških zapiskov iz leta 1975, razmišljanj in spominov z naslovom Na naši koži. V Tržaški knjigarni jo je 22. novembra predstavil zgodovinar prof. Jože Pirjavec, v Katoliški knjigarni v Gorici pa 6. decembra pokrajinski tajnik SSK dr. Mirko Špacapan.

PRIZNANJE ZA SAŠO RUDOLFA

Radijski časnikar Saša Rudolf je 23. novembra prejel v Ljubljani »plaketo Stanka Bloudka« za športno publicistično dejavnost v zamejstvu.

Decembra pa je po upokojitvi dr. Draga Legiša postal nemestnik glavnega urednika informativnih oddaj deželne sedeža RAI in torej odgovorni za slovenska poročila Radia Trst A.

DR. DRAGO LEGIŠA 65-LETNIK

Časnikar dr. Drago Legiša je 17. decembra obhajal 65-letnico in stopil v pokoj kot odgovorni za slovenski časnikarski oddelek pri Radiu Trst A. Svoje poklicne sposobnosti, narodni in politični čut pa bo še naprej izkazoval kot glavni in odgovorni urednik tednika Novi list in v okviru Slovenske skupnosti.

32. CECILIJANKA

24. in 25. novembra je bila v Katoliškem domu v Gorici 32. pevka revija Cecilijanka. Na odru se je zvrstilo 20 zborov.

ORLOV VRH

Na ljubljanskem grajskem griču, kjer so v zadnjem obdobju vojne uredili Orlov vrh kot pokopališče kakih 500 padlih domobrancev in drugih protikomunističnih žrtev, a je bilo potem onečaščeno, je bila 2. decembra spominska svečanost. Nekdanje pokopališče, ki bi ga želel poseben odbor ponovno urediti, je zaenkrat zaznamovano s križem na jasi.

MINISTER DULAR V AVSTRALIJI

Minister za Slovence po svetu dr. Janez Dular je bil na vabilo Avstralsko-slovenske konference na daljšem obisku med Slovenci v Avstraliji. Imel je celo vrsto srečanj in obiskov širom po peti celini.

SREDNJEVROPSKO SREČANJE

Od 6. do 8. decembra je bilo v Gorici tradicionalno mednarodno Srednjeevropsko kulturno srečanje. Tokrat je bilo posvečeno manjšinam v srednji Evropi v letih 1900-45. Nastopili so tudi slovenski strokovnjaki.

MALA CECILIJANKA

Trinajst zborov, skupno okoli 250 otrok pod vodstvom pretežno mladih dirigentov, se je 8. decembra zvrstilo na odru Katoliškega doma v Gorici na tradicionalni reviji otroških in mladinskih pevskega zborov Mala Cecilijanka. Prenatrpano dvorano je pozdravila prof. Lojzka Bratuž.

ZA BOLJŠI DRUŽBENI RED

V Ljubljani in Mariboru je bil istočasno, a z izmenjavanjem predavateljev, dvotedenski teološki tečaj za študente in izobražence, ki se je končal 23. novembra. Posvečen je bil temi: Za boljši družbeni red. Obsegal je tudi okroglo mizo z vernimi, ki zavzemajo odgovorna mesta v politiki.

ITALIJANSKI KONZULAT V LJUBLJANI

Italija je odprla generalni konzulat v Ljubljani, ki je tako prevzel od konzulata v Zagrebu jurisdikcijo na slovenskem ozemlju, medtem ko ohranja svoje konzularne pristojnosti konzulat v Kopru. Na slovesni otvoritvi 1. decembra so spregovorili italijanski zunanji minister De Michelis, predsednik predsedstva Slovenije Kučan in jugoslovanski zunanji minister Lončar. Konzulat je v nekdanji »Mačkovi vili«.

JUBILEJNA REVIIA ZCPZ

Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta je imela 16. decembra jubilejno, 25. revijo zborov. O poslanstvu te organizacije je spregovoril njen predsednik

SIMPOZIJ O DR. KOROŠČU

V Mariboru je bil 13. decembra simpozij o politiku, časnikarju in duhovniku dr. Antonu Korošču ob 50-letnici smrti. V dvorani Univerzitetne knjižnice so bila predavanja, na teološki fakulteti pa je bila sklepna okrogla miza. Med udeleženci so bili akademik dr. Anton Trstenjak, ki je obujal spomine na štajerskega rojaka in ga označil kot »neklerikalca na čelu klerikalcev«; prorektorica mariborske univerze dr. Miroslava Geč Korošec, škof dr. Vekoslav Grmič, dr. Feliks Bister, dr. Momčilo Zečevič in dr. Janko Prunk, ki je zavrnil znane pripombe o nedoslednosti in taktiziranju človeka, ki so ga v Mariboru ocenili kot morda največjega dosedanjega slovenskega politika.

UMRL LAV BITEŽNIK

V bolnišnici na Trsteniku pri Opčinah je 11. decembra umrl prosvetni delavec, upokojeni slovenski učitelj Lav Bitežnik.

PASTORALNO ZBOROVANJE

Med Slovenci tržaške škofije so stole priprave Za pastoralno zborovanje, ki bo posvečeno njihovem položaju in potrebam. Za širšo javnost je imel 9. decembra predavanje z naslovom »V občestvo združeni — za človeka« dr. Jožko Pirc iz Rima.

dr. Zorko Harej. Tistim zborom, ki so na reviji nastopili vsaj 20-krat, so ob srebrnem jubileju izročili posebna priznanja. Najzvestejši so Fantje izpod Grmade, ki so sodelovali vseh 25-krat (foto).

GALERIJA V KATOLIŠKI KNJIGARNI

V Katoliški knjigarni na Travniku v Gorici, ki jo zadnje čase upravlja podjetje Slovimpex, so 24. novembra odprli umetniško galerijo. Prvo razstavo so skupno oblikovali Zvest Apollonio, Edi Žerjal in Fulvio Monai.

PRESADITEV SRCA

Na Kliničnem centru v Ljubljani so 12. decembra prvič v Sloveniji uspešno presadili srce. Uspešno so presadili tudi obe ledvici istega dajalca.

SVETOVNI KONGRES

V številnih krajih se nadaljujejo priprave za Svetovni slovenski kongres. Predsednik pripravljalnega odbora je deželni svetovalec SSk Bojan Brezigar iz Trsta. V Ljubljani je bil 8. decembra ob sodelovanju visokih političnih, družbenih, verskih in kulturnih predstavnikov ustanovni zbor kongresa za matično Slovenijo.

TURJAK

Ljubljanski nadškof dr. Alojzij Šuštar je 8. decembra blagoslovil obnovljeno grajsko kapelo na Turjaku, ki je tudi župnijska cerkev. Kapela Brezmadežnega spočetja v turjaškem gradu je bila leta 1943 prizorišče tragedije ranjenih vaških stražarjev in njihovih strežnikov, ves povojni čas pa je bila neuporabna.

VERSEK ODDAJE V LJUBLJANI

Na slovenski televiziji bodo odslej ob nedeljah posebne verske oddaje. Urejal jih bo dolgoletni glavni urednik tednika Družina dr. Drago Klemenčič, ki je zato zapustil dosedanjo službo. Novi glavni in odgovorni urednik verskega tednika je dr. Janez Gril.

10 LET SLOVENSKEGA ŠOPKA

Dekliški zbor Slovenski šopek iz Mačkolj je 25. novembra praznoval desetletnico. Pod vodstvom Ljube Smotlak so namreč takratne članice istomienskega otroškega zbora sklenile, da nadaljujejo s petjem v novi, dekliški skupini. Za desetletnico je zbor pripravil koncert, v priložnostnem govoru pa je izrekel čestitke openski zborovodja Franc Pohajač (foto).

Republika Slovenija: privatizacija in osamosvojitev

Egidij Vršaj

Plebiscit: zgodovinski dan slovenskega naroda za simbolično potrditev odločitve za osamosvojeno in suvereno slovensko državo.

PLEBISCIT IN GOSPODARSTVO

Predsednik slovenske vlade Peterle je v Skupščini izjavil, da je treba s plebiscitom pohiteti zaradi gospodarske krize. Za rešitev gospodarske in socialne krize vlada napoveduje za leto 1991 nov gospodarski sistem, katerega stebri bosta privatizacija družbene lastnine ter nova davčna zakonodaja.

»Plebiscit — dodaja Peterle — sicer sam po sebi ne pri naša rajske spremembe, kot izraz suverene politične volje pa daje nujno podlago za mednarodno priznanje Slovenije, za konkretne korake osamosvajanja od federalnega sistema, omogoča navezavo na Evropo, odpira možnosti za slovensko podjetnost.«

»Plebiscit ne rešuje problemov naše slabe gospodarske sestave, nizke produktivnosti, umetne zaposlenosti, slabega menadžmenta ali poslovne morale. Tudi po plebiscitu se bodo še kazale slabe posledice pretekle politike, dana pa bodo izhodišča za hitrejši in uspešnejši izhod iz krize, kateri v jugoslovanski opciji ni videti konca.«

Letni odliv iz Slovenije v zvezni proračun in podobno znaša 20 milijard dinarjev, priliv v obratni smeri pa samo 4 milijarde. 20 milijard dinarjev ali 1,6 milijarde dolarjev pa je vsota svežega ali dodatnega kapitala, katerega bi potrebovala Slovenija za investicije za prvi čas po odcepitvi.

Po podatkih Zavoda za planiranje je narodni dohodek Slovenije v letu 1990 padel za 6%. Izgube gospodarstva so bile 6-krat večje kot akumulacija (prihranki podjetij). Učinkovitost gospodarstva se naglo slabša in akumulacija izginja. Slovenska podjetja se z lastnim kapitalom ne morejo več postaviti na noge; v podjetjih z izgubo je bilo oktobra okrog 318.000 zaposlenih, to je skoraj polovica zaposlenih v slovenskem gospodarstvu; število brezposelnih je naraslo na 52.000.

»Tempirana bomba — je pojasnil v Skupščini gospodarski minister Mencinger — se je pojavila oktobra z zmanjšanjem dinarskih in deviznih vlog, predvsem zaradi političnih razlogov, kar je slovenski bančni sistem in gospodarstvo pripeljalo na rob finančnega zloma. Do konca oktobra se je varčevanje prebivalstva zmanjšalo za 2,3 milijarde dinarjev. To banke nadomeščajo s skrčenjem posojil gospodarstvu. Posledica je popolna nelikvidnost gospodarstva in nezmožnost nakazila plač. Z dvigom hranilnih vlog so izničena prizadevanja za počasno okrevanje slovenskega gospodarstva brez večjih gospodarskih in socialnih pretresov.«

»Smo — ugotavlja Mancinger — pred finančnim zlomom, ki ga vlada ne zna preprečiti, ker nenehne politične proklamacije povzročajo vedno nove in vse manj obvladljive gospodarske probleme. Kljub temu si bo slovenska vlada še naprej prizadevala za preprečevanje gospodarskega zloma in za uveljavitev normalnega gospodarskega

ga sistema ter bo Slovenijo pripravljala na gospodarsko osamosvojitev.«

Videti je, da morata biti — za preprečitev gospodarskega zloma v prihodnjih mesecih — izpolnjena zlasti dva pogoja: korenito je treba znižati stroške ter dobiti svež denar za naložbe v infrastrukturo. Rešitev je v dotoku prihrankov državljanov (doma in iz tujine) ter v dotoku tujega kapitala. Nadalje je treba prestrukturirati slovensko gospodarstvo (s tehnološko prenovno in s prekvalifikacijo zaposlenih), za izdelke slovenskih podjetij pa je treba poiskati nova tržišča zunaj jugoslovanskih meja.

ZAKON ZA PRIVATIZACIJO

Globalizacija svetovnih tržišč in internacionalizacija podjetij zaostrujeta v gospodarskih odnosih konkurenco, ki priganja podjetja k vedno večji učinkovitosti. Evropska skupnost uvaja stroge ukrepe za zaščito svobodne konkurence, katero smatra za temelj razvoja in s tem tudi Evropskega enotnega tržišča 1992.

Privatizacija državnih podjetij, ki ustvarja pogoje za večjo gospodarsko učinkovitost, je v zadnjih 10 letih zajela na tisoče podjetij tudi v razvitih industrijskih državah. Razvilo se je preko sto modelov privatizacije, katere zdaj skušajo posnemati postsocialistične države, med njimi Jugoslavija oziroma Slovenija.

Vendar postsocialistične države zadevajo tudi na tem področju ob velike težave, ker v nasprotju z razvitimi tržnimi gospodarstvi Zahoda nimajo večine predpostavk za uspešno in hitro privatizacijo, kot so: visoka kupna moč prebivalstva, stabilnost gospodarstva (nizka inflacija), razvit privatni sektor, razvit trg kapitala (borze vrednostnih papirjev), podjetniška kultura in menedžerske izkušnje.

Privatizacija pozna tri osnovne oblike preoblikovanja državnih podjetij:

- pravno preoblikovanje (preosnova javno-pravnih podjetij v zasebno-pravna);
- upravno preoblikovanje (izročitev državnih podjetij v upravo zasebnikom, vstevši delavce in menedžerje oziroma njihove konzorcije);
- lastninsko preoblikovanje (prodaja celote ali dela državnih podjetij zasebnikom preko javnih dražb ali prodaje delnic na borzi, preko privatnih pogajanj, preko pisnih ponudb).

V vsakem primeru privatizacija velja za uspešno le, če pomaga povečati učinkovitost in konkurenčnost podjetij. S tem se privatizacija vključuje v interese celotnega gospodarskega sistema ter prispeva k porastu narodnega bogastva.

Za Republiko Slovenijo je učinkovito podjetništvo pogoj tako za politično-gospodarsko osamosvojitev kot za vključitev v integracijske tokove Evrope. Skupaj s privatizacijo družbene lastnine je treba čimprej ustvariti trg kapitala, da bodo slovenska podjetja začela kotirati na borzi ter se konkurenčno uvrščati v različne kakovostne kategorije.

Na borzi bodo delnice normalno kupno blago in občani bodo lahko postali investitorji, ki bodo dvignili svoj življenjski standard z dividendami in z borznimi operacijami ter bodo aktivno s svojo podjetnostjo sodelovali pri razvoju narodnega gospodarstva.

Trenutno v Sloveniji še ni niti trga kapitala niti zaupanja zaposlenih in občanov na splošno v delnice. Vsaj za zdaj, tako manjkata dve izmed temeljnih predpostavk za uspešno in hitro privatizacijo družbene lastnine, ki je bila politično sredstvo komunističnega režima za nadzorstvo nad gospodarstvom ter za proletarizacijo ljudstva z velikimi gospodarskimi sistemi.

Dnevnik »Delo« je 3. novembra objavil izid ankete, v kateri je 72% vprašanih odgovorilo, da v sedanjih razmerah ne bi kupili delnic. Po drugi strani je neki poslanec liberalno-demokratske opozicije v Skupščini priznal, da je slovenski zakon za privatizacijo najboljši v Vzhodni Evropi.

Kaj torej določa zakon za privatizacijo družbene lastnine v Sloveniji? Zakon določa »nadzorovano decentralizirano privatizacijo« družbene lastnine ter direktno preoblikovanje družbenih podjetij v kapitalske družbe (delniške družbe, družbe z omejeno odgovornostjo).

Družbena lastnina v podjetjih — ugotavlja obrazložitev k zakonu — nima lastnikov, ki bi v interesu povečanja vrednosti lastnine skrbeli za učinkovito gospodarjenje. Če želimo, da bodo podjetja z družbenim kapitalom v tržnem gospodarstvu uspešna in da bodo učinkovito poslovala, je privatizacija nujna.

Zakon ureja preoblikovanje in privatizacijo podjetij z družbenim kapitalom z različnimi metodami v kapitalske družbe z znanimi lastniki za celoten kapital. Pri tem opredeljuje tudi vlogo »Agencije Republike Slovenije za privatizacijo« ter »Sklada Republike Slovenije za razvoj« v teh postopkih. Z zakonom se v določenih primerih tudi uvaja institucija začasnega skrbništva nad podjetji z družbeno lastnino, dokler se ne preoblikujejo v kapitalske družbe.

Nadzorovana decentralizirana privatizacija pomeni, da so nosilci privatizacije podjetja; v njej so udeleženi zaposleni, menedžerji, upniki, nekdanji lastniki in država, ki nadzoruje proces s pomočjo Agencije za privatizacijo ter Sklada za razvoj.

Iz zakona so izpuščena področja, ki so specifična in katera naj bi urejali drugi zakoni: podjetja važna za materialno infrastrukturo, banke ter kmetijstvo in gozdarstvo.

Metode preoblikovanja in privatizacije podjetij z družbenim kapitalom v kapitalske družbe so razdeljene v tri skupine:

1. Avtonomne metode;
2. Metode privatizacije pod nadzorstvom Agencije;
3. Privatizacija v izvedbi Agencije.

1. Podjetje, ki se preoblikuje po avtonomni metodi, izvede preoblikovanje brez sodelovanja Agencije in Sklada. Avtonomne metode preoblikovanja so:

— avtonomni prenos navadnih delnic na Sklad; podjetje po tej metodi izda in prenese na Sklad navadne delnice v višini celotnega družbenega kapitala; podjetje izda delnice v višini knjigovodske vrednosti družbenega kapitala.

— avtonomni prenos prednostnih delnic na Sklad; pogoj za uporabo te metode je, da podjetje proda navadne delnice domačim fizičnim osebam v višini najmanj 20% družbenega kapitala podjetja. Za preostali družbeni kapital podjetje izda in prenese na Sklad prednostne delnice,

ki se izdajo v višini ocenjene vrednosti družbenega kapitala. Vrednotenje družbenega kapitala opravljajo organizacije, ki imajo pooblastilo Agencije.

— interna privatizacija; pri interni privatizaciji podjetje proda delnice zaposlenim v podjetju v skladu s programom delničarstva zaposlenih; program določa način in izvedbo interne privatizacije, tako da zaposleni postanejo lastniki celotnega podjetja ali dela podjetja; delnice v programu so navadne in neprenosljive; za veljavnost interne privatizacije je pogoj, da vplača delnice več kot polovica delavcev zaposlenih v podjetju; nominalna vrednost delnic, ki jih plačajo zaposleni v podjetju, mora ob začetku programa znašati vsaj 15% družbenega kapitala; podjetje pri interni privatizaciji ne sme kreditirati nakupa delnic in prav tako ne sme dajati jamstva za kredite za nakup delnic.

2. Metode privatizacije pod nadzorom Agencije so:

- prodaja podjetja; opravi se kot celotna oziroma delna prodaja delnic podjetja v vrednosti družbenega kapitala;
- privatizacija s povečanjem kapitala ali dokapitalizacija; izvede se z izdajo dodatnih delnic;
- prodaja ali vlaganja znatnega dela sredstev podjetja;
- leasing;
- pogodba o poslovanju, sklenjena z domačo ali tujo pravno ali fizično osebo.

3. Privatizacija v izvedbi Agencije; Agencija izvede privatizacijo v podjetjih, ki so v delni ali popolni lasti Republike Slovenije.

Vsak zaposlen in vsak polnoleten državljan Slovenije ima pravico do 30% popusta pri nakupu delnic Sklada Republike Slovenije za razvoj. Enak popust ima državljan tudi pri nakupu delnic posameznega podjetja pri javni prodaji in delavci pri interni privatizaciji. Popust je omejen, uveljaviti ga je mogoče le do konca leta 1991 in pri nakupu delnic v nominalni vrednosti največ 20.000 nemških mark. Nakup delnic nad to vrednostjo je brez popusta.

Zaposleni imajo za vsako leto zaposlitve v podjetju pravico do dodatnega popusta v višini 0,5%, vendar skupni popust ne sme presegati 40%.

Zakon se tiče samo privatizacije ter na privatizacijo navezane reprivatizacije podjetij, ne posega pa na področje nacionalizacije najemnih stavb in zemljišč iz leta 1958. Nekdanji lastniki oziroma njihovi dediči imajo pravico, da v skladu s posebnim zakonom uveljavijo odškodnino za nacionalizirano premoženje. Odškodnino izplača Republika Slovenija na temelju odločitve sodišča z delnicami podjetij ali z drugimi vrednostnimi papirji. Vračanje premoženja v naravi je izključeno in odškodninski zahtevki ne ustavijo preoblikovanja podjetij v kapitalske družbe.

Sklad Republike Slovenije za razvoj ima privatizacijski in investicijski del. Lastnika privatizacijskega dela sta SPIZ - Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter Republika Slovenija; Sklad je samo upravitelj. Republika likvidna sredstva iz privatizacije namenja predvsem socialnim, razvojnim in ekološkim programom ter za nadomestila lastnikom nacionaliziranega premoženja; SPIZ namenja likvidna sredstva iz privatizacije zlasti za izgradnjo infrastrukturnih objektov, namenjenih upokojujencem in invalidom, ali pa jih trajno vloži v Sklad.

Zakonski osnutek slovenske vlade za privatizacijo je bil zaradi izredne važnosti deležen številnih javnih razprav ter tudi kritik, toda bolj političnih kot znanstvenih. Pristojne ko-

misije Skupščine so prvi osnutek zakona vrnile vladi za delavo, predvsem zaradi predpisov, ki se tičejo reprivatizacije ter Agencije in Sklada.

PRIVATIZACIJA TER DOLGOROČNI GOSPODARSKI NAČRT

Slovenski zakon za privatizacijo je tehnično — razen maloštevilnih določb (n.pr. reprivatizacija) — na visoki strokovni ravni ter je videti, kot bi bil vzet iz znanstvenih učbenikov.

Po drugi strani s stališča ekonomske politike ne izstopa dovolj končni cilj privatizacije, ker privatizacija ni vključena v dolgoročni gospodarski koncept, katerega pa slovenska vlada enostavno še nima.

Končni cilj privatizacije je povečanje učinkovitosti podjetij ter celotnega gospodarskega sistema, sicer privatizacija nima smisla. Učinkovitost pomeni večjo produktivnost (proizvodnja na delovno uro), katero se doseže z večjimi investicijami, to je z dokapitalizacijo slovenskega gospodarstva, seveda skupaj z večjo delovno storilnostjo zaposlenih.

Zaradi tega je treba prihodke privatizacije nakazati za investicije, ne pa za potrošnjo (n.pr. preko SPIZ-a). V prednosti potrošnje pred investicijami je videti osrednja pomanjkljivost zakona za privatizacijo, zlasti v sedanji krizi podkapitalizacije in visoke nelikvidnosti podjetij ter celotnega slovenskega gospodarstva.

Po dokaj realnih izračunih je treba slovensko gospodarstvo — zlasti za osamosvojitve — dokapitalizirati vsaj za 20 do 30%; poleg domače akumulacije (prihranki države, podjetij in občanov) ter tujih naložb in posojil lahko za ta namen dobro služi ravno privatizacija družbene lastnine.

Do podkapitalizacije slovenskega gospodarstva je prišlo zaradi zgrešenega gospodarskega sistema v preteklosti, to je zaradi »samoupravnega fundamentalizma«, ki ni bil vir kapitalizacije, marveč je bil eden glavnih virov inflacije.

Podkapitalizacija se odraža v nezadostnosti tehnične kapitala v proizvodnji. Zaradi omejenih materialnih sredstev sta zašli v krizo modernizacija obratov, opreme in strojev ter konkurenčnost slovenskega gospodarstva na svetovnih tržiščih.

V tržnem gospodarstvu, katero skuša ustvariti tudi Slovenija, se proizvodnja ravna po tržišču, ki pa ne pomeni samo velikega teritorija in številnega prebivalstva, marveč predvsem kupno moč prebivalstva. Slednja pa je odvisna od realnega dohodka, ki je posledica produktivnosti in produktivnost je posledica investicij, to je vloženega kapitala v proizvodnjo.

Merilo gospodarskega razvoja sta zlasti dvig družbenega proizvoda in porast skupne moči prebivalstva. Velika kupna moč prebivalstva ustvarja veliko tržišče, ki je eden izmed temeljev osamosvojitve ter gospodarske suverenosti tudi majhnih, toda gospodarsko uspešnih držav oziroma narodov.

Za Republiko Slovenijo je primeren koncept dolgoročne razvojne strategije »terciarizacija« gospodarstva, ne pa Kardeljev koncept »proletarizacije« prebivalstva z družbenimi izgubarskimi mega-industrijami. Povprečno imajo podjetja v Jugoslaviji 295 zaposlenih, v Sloveniji 238, v Italiji 102, na Švedskem 81.

Slovenija lahko izkoristi ugodno geografsko in tranzitno lego ter ustvari konkurenčno gospodarsko strukturo:

- finančništvo, banke in zavarovalnice, zunanja trgovina, turizem, tranzitni promet;
- znanstvene raziskave in visoka tehnologija (elektronika, informatika);
- specializirana mala in srednja podjetja, industrijsko oblikovanje, inženiring, menedžment, inovativnost, know-how, licence;
- moderne družinske kmetije.

OSAMOSVOJITEV IN SUVERENOST

Uspešno gospodarstvo je eden glavnih temeljev osamosvojitve ter politično-gospodarske suverenosti Slovenije.

»Osamosvojitev Slovenije — poudarja slovenska vlada v obrazložitvi Skupščini zakona o plebiscitu — bi omogočila hitrejšo vzpostavitev normalnega gospodarskega sistema in samostojne, slovenskega gospodarstvu ustrezne ekonomske politike, nedvomno pa bi spodbudila tudi aktiviranje sedaj uspavane ustvarjalnosti ljudi.«

Dokumentarno gradivo o plebiscitu je slovenska vlada izročila Skupščini 3. decembra, nosi naslov »Osamosvajanje Slovenije« ter je dolgo 36 strani.

Uvodno poročilo se nanaša na pomen in namen plebiscita, ki ima za cilj, da Slovenija postane neodvisna in samostojna država. Nadaljnja poglavja obravnavajo posamezne sektorje osamosvajanja Slovenije, to je gospodarstvo, družbene dejavnosti, narodno varnost, mednarodne odnose ter narodne manjšine.

Največje tveganje osamosvojitve predstavljajo odzivi v drugih delih Jugoslavije ter manj v svetu, n.pr. pri mednarodnih finančnih institucijah. Po oceni Zavoda za planiranje bi za 50% zmanjšana prodaja v druge jugoslovanske republike pomenila za Slovenijo manjšo proizvodnjo za okrog 19%. Kar pa se tiče dolgov v tujini, se tudi osamosvojeni Sloveniji ni bati kaj posebnega; Slovenija je relativno malo zadolžena ter je sposobna z izvozom tujini dolgove redno odplačevati.

1. Republika Slovenija ima 8% prebivalstva Jugoslavije, vendar izdelava okrog 20% jugoslovanskega družbenega proizvoda; na Slovenijo odpade 25% jugoslovanskega izvoza oziroma na konvertibilna področja celo 30%. Leta 1988 je šlo v države Evropske gospodarske skupnosti 37% jugoslovanskega izvoza ter 52,6% izvoza Slovenije.

Po drugi strani ima Slovenija samo 16,5% osnovnih sredstev Jugoslavije, investicije v proizvodna sredstva dosežejo le 15-16% jugoslovanskih in na slovenske delavce odpade 18% osebnih dohodkov v Jugoslaviji.

Od proizvodnje Slovenije se zadnja leta 50% porabi doma, 16% gre na tuja tržišča ter 23% v druge jugoslovanske republike, od tega v Srbijo 8-9%. Od potrošnje Slovenije se 62% izdelava doma, 12% se uvozi iz tujine ter 25% iz drugih jugoslovanskih republik, od tega 9% iz Srbije.

Zaradi srbskih blokad se Slovenija uspešno preusmerja na druga tržišča ter je konec leta 1990 izvoz že dosegel naslednjo usmeritev: 20% v tujino ter 21% v druge jugoslovanske republike. Uvoz pa je itak — ob zadostnem izvozu — možen od koder koli. Leta 1988 je izvoz Slovenije znašal 29% družbenega proizvoda in leta 1989 se je že dvignil na 36,4%, kar pomeni odprto gospodarstvo ter vstopanje v Evropo.

Leta 1989 je izvoz Slovenije dosegel 3,3 milijarde dolarjev in dolgovi so ostali na znosni ravni 1,3 milijarde dolarjev; servisiranje (odplačevanje) dolgov ne preseže 10% deviznega priliva, kar je dvakrat bolje kot v jugoslovanskem merilu.

2. Republika Slovenija je tako zmožna — kar je važno za osamosvojitve — iskati tuji kapital z normalnimi gospodarskimi odnosi, to je s tujimi vlaganji na podlagi dobička brez »razprodaje« narodnega imetja. Slovenija ne potrebuje velike neposredne finančne pomoči, to je posojila.

Do avgusta 1990 je bilo v Jugoslaviji sklenjenih okrog 1.400 pogodb o skupnih vlaganjih, od tega ena četrtina v Sloveniji. Skupna vrednost je znašala eno milijardo mark (240 milijonov v Sloveniji) in povprečni znesek za naložbo je dosegel en milijon mark. Ena tretjina denarja so vložili zdomci. Polovica denarja je bila vložena v družbena podjetja, kar ne pomeni lastništva, marveč kreditni odnos z bančnim jamstvom oziroma z nezaupanjem v Jugoslavijo kot »rizično« državo.

Republika Slovenija ima kapitalske odnose predvsem z Evropsko skupnostjo. Do konca leta 1989 je sklenila s članicami EGS 109 pogodb o skupnih vlaganjih za skupni znesek 124 milijonov mark; to sta bili dve tretjini skupnih naložb v Sloveniji. Nadalje je leta 1988 odpadlo na Evropsko skupnost 68% pogodb Slovenije o dolgoročni proizvodni kooperaciji; te pogodbe so prinesle 10% zunanje trgovine.

Za vstop v Evropski monetarni sistem (SME) Slovenija že izpolnjuje pogoj, da je treba usmeriti 60% izvoza v »Evropski ekonomski prostor« (EES), to je v države EGS in EFTA.

3. Predsednik Peterle je opozoril, kako slovenska vlada težko rešuje gospodarsko krizo, ker ji Federacija pušča odločanje komaj o 20% ekonomske politike. Po drugi strani je Jugoslavija stala Slovenijo v zadnjih 10 letih 20 milijard dolarjev.

Razlika med odlivom in prilivom doseže preko 10% družbenega proizvoda Slovenije ter že več let ostaja doma manj kot 90%. Za leto 1990 znaša odliv 16,4% očiščene družbenega proizvoda Slovenije in priliv od Federacije samo 3,75%.

Uradni in privatni izračuni (n.pr. Zavod za planiranje, Zavod za statistiko) dokazujejo, kako je zvezna država draga ter bi bila narodna država cenejša, ker bi bili možni modernizacija državne uprave in gospodarske strukture ter samostojna ekonomska politika po evropskih standardih.

Gospodarsko — sodijo strokovnjaki Zavoda za planiranje — ni bistvene razlike med konfederacijo in odcepitvijo, ker mora Slovenija itak razvijati svojo državnost. Odcepitev bi prinesla strukturo prilagajanja slovenskega gospodarstva Evropi. Pozitivno bodo delovali privatizacija, večja konkurenca, reforma raznih sektorjev, uvajanje elementov tržnega sistema.

Izdatki za državo — s Slovenijo v okviru Jugoslavije — zdaj znašajo okrog 8 milijard dolarjev ter se nanašajo na: zvezni in republiški proračun, carine, davke, kotizacije, devizne rezerve.

Stroški za slovensko državo bi bili približno enaki takoj po odcepitvi, to je pred znižanjem zaradi modernizacije državne uprave in gospodarske strukture (tehnološka prenova, kvalifikacija kadrov). Ti stroški se nanašajo na: republiški proračun, polog pri Mednarodnem denarnem skladu za uvedbo lastne valute (1,8 milijarde dolarjev), delež zunanjega dolga Jugoslavije (1,6 milijarde dolarjev), predvidene 50% carine za izvoz v Jugoslavijo in s tem padec proizvodnje (19%) (300 milijonov dolarjev) ter na lastno vojsko, če ne bo prišlo do demilitarizacije.

Seveda bi lahko tudi slovenska vlada uvedla carine na uvoz iz Jugoslavije. Končno Sloveniji pripada delež ne samo pri delitvi zapuščinskih dolgov, marveč tudi delež jugoslovanskih deviznih rezerv in sicer po istih izračunih 2,5 milijarde dolarjev.

ZAKLJUČEK

In za zaključek še: nisem »svetovalska družba« ter samo v okviru demokratične diskusije zapišem, da je treba — tudi v sedanjih razmerah — v interesu slovenskega naroda in same vlade dajati prednost reševanju socio-ekonomske krize pred »visoko« politiko.

»Z lakoto — opozarja predsednik ruske federacije Jelcin — ni demokracije!«

Umrla je učiteljica in pisateljica Marija Mislej

V ponedeljek zvečer — 10. decembra 1990 — je nepričakovano umrla v Nabrežini učiteljica in pisateljica Marija Mislej.

Izdala je sedem knjig črtic, vse pa je morala založiti sama. To so: **Morje, ribe, asfalt**, 1976, ki jih je izdala skupaj z Ireno Žerjal; **Blesk**, 1978; **Mirijade**, 1982; **Lampare**, 1984; **Burja in kamni**, 1987, skupaj z Ireno Žerjal in Nadjo Švaro; **Izmik**, 1988; **Žarišča**, 1989.

Po poklicu je bila učiteljica in je poučevala v vseh vaseh tržaškega ozemlja in tudi v Trstu, 1980 pa je odšla za nekaj let v vasico blizu Trbiža. Otroke je imela rada, uživljala se je v njihov svet in njihove potrebe, posebej je skušala pomagati manj razvitim.

Trst ji je bil drag, čeprav jo je motil njegov hrup. Srčno je bila navezana na Benetke, kjer se je rodila 16. novembra 1936, kjer je bil oče v službi na železnici, doma pa je bil iz Nabrežine.

Njene črtice so drobne, večkrat kot odlomki iz dnevnika, čeprav pa je poudarek na osebni izpovedi, je poleg opisov narave veliko ljubezni do rojakov. Čuti težave zamejskega človeka, skrbi jo usoda slovenskega naroda tukaj, ker je vedno manj otrok, da se zapirajo šole, ker je vedno manj slovenske zemlje.

Dolgo let je bila tudi članica Radijskega odra, pri katerem je s svojim lepim glasom ustvarila veliko ženskih vlog.

Prijatelji in sodelavci so se je spomnili v torek, 18. decembra, na spominskem večeru v Peterlinovi dvorani.

Ko bi bil zdaj med nami Franc Jeza...

»Plebiscit je z glasovanjem izpovedana volja ljudstva, ni pa dovolj, da nas bo na voličih kar mrgolelo; dovolj bo šele takrat, ko bomo na večer volilne nedelje pretreseni nad usodnostjo trenutka in prešerno razpoloženi poslušali dokaz naše zrelosti, izražene z nadodstotnim ZA«.

Te besed je za Poštni predal 29 v DELU 15. decembra zapisal Drago Svoljšak iz Nove Gorice. Prevzele so nas — kot že veliko podobnih izpovedi v zadnjih časih — predvsem še zato, ker so nas živo spomnile na dragega prijatelja in izrednega Slovence, Franca Jeza.

Jeza je torej zares imel prav.

Prav ne le načelno, ko je vse svoje življenje širil idejo o slovenski državi, marveč tudi v tem, ko je bil prepričan, da je ogromna večina Slovencev za ta ideal, da pa tega le ne more in ne sme izpovedati.

Ko bi bil zdaj med nami Franc Jeza...

Te besede niso izmišljene zaradi efekta ali zaradi spoštljivega spomina. So citat. Slišali smo jih, dobesečno tako ali v zelo podobnih inačicah, neštetokrat v tem razburljivem, sijajnem, za vedno nepozabnem letu 1990, ko je Slovenijo po pol stoletja rdeče more spet obsijalo mlado sonce svobode in

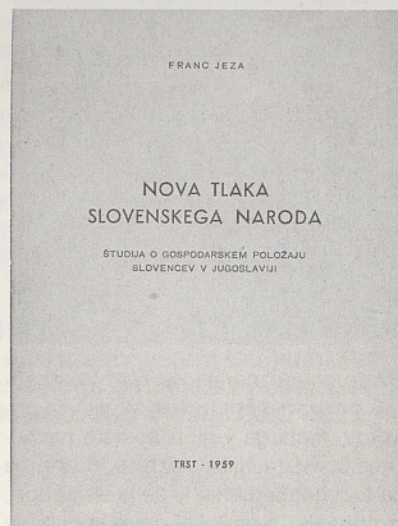
demokracije, in ko se je celo na dosego roke približal ideal vsakega normalnega naroda — lastna država.

»Narodi, ki nimajo lastne države, so obsojeni na izginotje. Današnji čas ni srednji vek, ko ljudje države skoraj niso občutili. Danes ima vsak človek, od otroka v otroškem vrtcu naprej, vsak dan opraviti z državno oblastjo. In če to ni narodna država, ga nezadržno asimilira. Saj vemo, kako je z našimi manjšinami, a tudi z manjšinami v Jugoslaviji. Pa tudi slovenski narod je manjšina v centralistični Jugoslaviji, kjer odloča Beograd. Njegova prihodnost je samo v lastni državi«.

Tako je zapisal Franc Jeza leta 1983 v zborniku Neodvisna Slovenija, zadnjem iz serije podobnih publikacij, ki jih je izdajal na lastne stroške, brez stalne službe in državljanskih pravic, ob sodelovanju redkih prijateljev, od mnogih osovražen in zasmehevan, nekaj časa celo v smrtni nevarnosti, za kar pa se ni zmenil.

»Mi pa seveda vztrajamo pri našem mišljenju, da je tako za slovenski narod kot za vse narode v Jugoslaviji najboljši, da čimprej in sporazumno napravijo konec tej odurni državni tvorbi, porojeni iz velikosrbske propagande, »jugoslovanskega mita« in silija, gredo v miru narazen ter srečnejše in bolj svobodno zažive vsak v svoji nacionalni državi ter se tako neposredno in učinkovito vključijo v mednarodno dogajanje. Če bodo hoteli ostati prijatelji med seboj in še nadalje sodelovati na kateremkoli področju, jim tega nihče ne bo branil, nihče pa jim tudi pod izgovorom nujnosti takega sodelovanja in sožitja ne bo mogel več vsiljevati svoje diktatorske ali totalitarne oblasti« (Akcija, 1981).

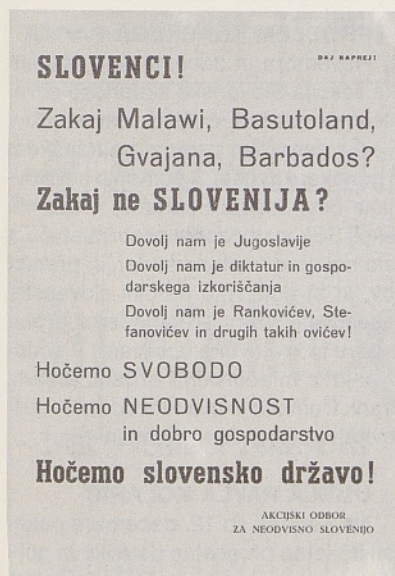
Franca Jeza (Hajdina pri Ptuj 1916 - Trst 1984), časnikiar, pisatelj in publicist, je nosil v sebi idejo o neodvisni slovenski državi vse življenje, od predvojnega študentovskega časa, skozi trpljenje nacističnih taborišč in v prvih povojnih letih v Sloveniji, od koder pa se je umaknil 1948 na Zahod, ker ni prenesel diktature. Težko bo kdo preštel stotine člankov, v katerih je izpo-

vedoval slovensko državno misel po najrazličnejših publikacijah predvsem v zdomstvu, saj je bilo naše zamejstvo za ta problem dolga leta nedovzetno. Da pa bi tudi na teh tleh, v neposredni bližini domovine, lahko širil slovenski državni ideal, je postal še samozaložnik v pogojih, kot smo jih nakazali.

Leta 1959 je vzbudil senzacijo in vihar s knjigo »Nova tlaka slovenskega naroda«. V tej knjigi, kjer je skoraj več števil kot besed, je dokazal grozljiv gospodarski in siceršnji položaj Slovenije v Jugoslaviji. Pri tem pa je znal biti tudi dramatično slikovit. Ko je najprej s številkami dokazal, koliko je morala Slovenija prispevati Jugu v letih 1947-1958, je podatke podkrepil še takole: »Celotno prebivalstvo Slovenije je moralo odstopiti vrednost 2137,9 ton zlata, kar predstavlja 213 tovornih vagonov, naloženih s samim zlatom; to je skoraj petletna povprečna proizvodnja zlata v Južnoafriški zvezi, ki je največja proizvodnica zlata na svetu, ali dvainpolkratveč, kot je znašala celotna svetovna proizvodnja zlata leta 1955«.

Mnogi se verjetno še spominjajo malih letakov, ki so jih neznanci kako leto kasneje načrtno zatikali za brisalce parkiranih avtomobilov s slovenskimi registracijami na tržaških ulicah. Govorili so o neodvisni Sloveniji, in eden glavnih aktivistov, ponajvečkrat sploh on sam, je bil njihov ognjeviti avtor, Franc Jeza. Poznamo primere, kako so

Letak iz leta 1966.

NEODVISNA
SLOVENIJA

VSEBINA:

F. JEZA: Vzpore in nasprotja slovenske
krajine SLOVENSKE DRŽAVE HOČIMO
C. PIRENAR: Čiti in berite slovensko državo
A. ŽIRNIK: Za izboljšanje grške neodvisne Slovenije
F. JEZA O AKTUALNIH PROBLEMIH
PISATELJ MIMO JAVNIH OČENJEVALA
NA KASA VRAČANJA
S. GIGLAR: Slovenija - Evropa - svet
F. JEZA: Približno planirani slovenski
PISMA

TRST
Februar 1993

ŠOLSKI IZLET

Nekoč se je neki razred neke slovenske šole v zamejstvu odločil za imeniten izlet precej daleč na tuje. Organizacija je stekla, starši so bili obveščeni o vseh podrobnostih, posebej pa še o stroških. Ti so bili precej visoki, vendar objektivno najnižje sploh možni. Roditelji so se seveda prišli za glavo, zlasti tisti, ki so imeli v družini kar dva mlada kandidata za izlet. Pa so, eni in drugi, stisnili zobe, se spomnili na lastno mladost, in so seveda z vsem ljubečim razumevanjem pobrskali po železni rezervi družinskih prihrankov.

In razred, srečna klapa mladih ljudi, se je podal v svet, razigran in nabit od vesellega pričakovanja.

Enega od sošolcev pa ni bilo zraven. Že med pripravi je nejasno namigoval, da najbrž ne bo šel: menda se ni počutil prav dobro, nekakšne spomladanske alergije so se ga lotevale — pa sploh, ni mu bilo lagodno ob misli na letalo, ki ga ni bil

ljivo visokih. Nihče ni opazil te krute resnice, ker je bil dijak v svoji prizadetosti dovolj spreten in predvsem dovolj ponosen, da jo je pred vsemi zakril.

Pisec teh stavkov je oče dijaka, ki je na izlet lahko šel. Oba, oče in sin, sta šele z zamudo zvedela, zakaj razred na tistem izletu ni bil v popolni zasedbi. Oba sta bila prizadeta, starejši med njima pa se tu javno sprašuje: ali je mogoče, da šolska organizacija dopušča tak »incident«, ki bo za mladega človeka še dolgo rana v duši? Ali je mogoče, da organizatorji izleta niso opazili, da sta spomladanska alergija in strah pred letalom le plah izgovor za materialno stisko dijaka, ki ne bo deležen skupnega veselja razreda na imenitem izletu? Ali je mogoče, da ni nikomur prišlo na misel: dvignimo potovalno kvoto za kak desettisočak, pa bo lahko šel na izlet tudi on, ki pravzaprav sploh ni alergičen in sploh ne plašljiv?

Opisanega dogodka se ne da več popraviti. Lahko pa se preprečijo podobni dogodki v prihodnosti. Zato nepodpisani prijatelj slovenske dijaške mladine v našem zamejstvu nujno prosi organizatorje bodočih šolskih izletov: za božjo voljo ne dopustite, da bi kdo izpadel zaradi denarne stiske! Za božjo voljo pazite, da ne bo več nepotrebnih ran v mladih srcih! Bodimo odgovorni, dragi organizatorji in dragi mi vsi skupaj!

S.M.

Slovenska prosveta
in Zveza slovenske katoliške
prosvete

razpisujeta

XVI. tekmovanje
zamejskih amaterskih odrov

MLADI ODER

Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri, ki delujejo v naši deželi.

Tekmovanje traja do konca leta 1990. Izid bo javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku februarja prihodnjega leta.

Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.

Za vsa podrobnejša pojasnila in prijave se je treba javiti na naslov SLOVENSKA PROSVETA, Trst, ulica Donizetti 3, tel. 768-189 ali pa ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica, viale XX Settembre 85.

vajen in mu je vzbujalo tesnobo. In tako je ostal kar doma, sošolcem pa se je priporočil, naj mu iz daljne dežele pišejo prijateljsko razglednico. Čisto navadna zadeva.

Resnica pa je ta, da se je sošolec odpovedal izletu zato, ker njegovi starši niso premogli potnih stroškov, objektivno najnižje možnih, subjektivno pa nedoseg-

ga drugi »neznanci« pri tem fotografirali; poznamo primere poskusov in pritiskov, da bi ga vrgli iz še tiste nestalne in borne radijske službe. Poznamo pa tudi gentlemana, ki se je temu uprl, in prav je, da ga tukaj omenimo: bil je to zdaj že pokojni dr. Franco Decleva, šef tržaških radijskih poročil, nekdanji italijanski oficir, ki se je bil med vojno pridružil grškim partizanom.

Franc Jeza ni bil edini. Še več ljudi, prežetih s slovensko državno idejo, je v povojnem času v različnih državah sveta delalo za iste ideale, in marsikdo bo častno zabeležen v zgodovini. Vsaj enega naj tukaj omenim: spoštovanega, že davno pokojnega in nepozabnega profesorja Otona Muhra, ki mi je pred štirimi desetletji prvi razodel, kako je treba v vsej polnosti pojmovati Slovenijo.

Toda Franc Jeza je bil med vsemi vendarle najvidnejši. Že ob sami izgovorjavi njegovega imena je vsakdo takoj pomislil na slovensko državo, pa naj je že bil pristaš ali nasprotnik.

Mislim, da si Franc Jeza zasluži vsaj dvoje: da bi kdaj objavili zbornik njegovih najboljših in najtemeljitejših člankov in razprav, ki jih je posvetil slovenski državni misli; in da bi se ga domovina kdaj v prihodnosti spomnila z vidnim in trajnim obeležjem kakršnekoli vrste. Mogoče ni niti tako zelo fantastično upati, da mu bo recimo v Ljubljani posvečena vsaj kakšna kratka ulica. Poznam kar nekaj imen, ki bi se morala pred njegovim vsekakor umakniti...

Ampak za zdaj smo še v letu 1990, razburljivem, sijajnem in za vedno nepozabnem. V tem letu pa smo se velikokrat spomnili Franca Jeze.

ANTENA

PROBLEM KRAŠKEGA PARKA

Novembra in decembra je Mladinska sekcija Slovenske skupnosti priredila vrsto srečanj o deželnem načrtu v zvezi z naravnim parkom na tržaškem in goriškem Krasu. S pomočjo strokovnjaka odv. Jožeta Škerka in krajevnih sekcij SSK je opozorila prebivalstvo na zelo nevarno vsebino sedanjih predlogov, ki bi dejansko odtujili slovensko naseljeno ozemlje domačemu prebivalstvu in krajevnim upravam. V sodelovanju z mladinskimi organizacijami strank Demosa je bila tudi odmevna tiskovna konferenca v Ljubljani.

UMRLA PAVLA KOLARIČ

Na Katinari so 12. decembra pokopali 85-letno prosvetno delavko in gojiteljico svetoivanskih izročil, publicistiko Pavlo Kolarič.

AGENCIJA ZA POMIRJENJE ŽIVCEV

Kaj je letos prinesel Miklavž?

Na Tržaškem: Nekaj sto tablic z napisom »PO-ZOR NA PSA« za vse tiste Slovence — na beki po

Krasu, ki imajo psa, pa na vhodih opozarjajo nanj z »ATTENTI AL CANE«...

V Novi Gorici: Uredništvu lista *Primorske novice* »Titovo medaljo s peteršiljem«, ker je znalo tako hrabro ignorirati kulturne prireditve ob 100-letnici rojstva od pokojnega režima ignoriranega primorskega kulturnika dr. Jože Lovrenčiča...

V Ljubljani: Uredništvu dnevnika *Delo* »Mali orden prenoviteljev« za lestvice popularnosti, ki jih periodično objavlja in v katerih tako elegantno razpostavlja slovenske politike: one povožene od zgodovine čim više v lestvici, ko da si jih slovenski narod zmeraj bolj želi nazaj, kar pa je Demosa, čim nižje.

V Ljubljani: Ivanu Mačku - Matiji, v čigar vilo se je zdaj vselil novoustanovljeni italijanski konzulat, diplomo častnega arhitekta z novico, da je stavba zdaj preimenovana v *Villa Gattona*...

KATOLIŠKA KNJIGARNA - Gorica

z novo upravo Slovimpex

- vse za šolo
- pisarniške potrebščine
- slovenske knjige
- devocionalije in nabožni predmeti

želi
vsem odjemalcem
srečen božič

Gorica, Travnik 25 - tel. 0481/84407

P R I N T I N G O F F I C E

tipo-litographart

trst - ulica rossetti 14 - telefon 040/772151

P R I N T I N G O F F I C E

Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost

Korsič

Anton Korsič

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Prodajalna:

TRST, Ulica S. Cilino 38
Telefon 040/54390

Dom in delavnica:

TRST, Ulica D. Chiesa, 91
Telefon 040/571326

POSEBNI POPUSTI!

OBIŠČITE NAS!

Slovenska družina
ima na mizi
mladiko

ZA SMEH IN DOBRO VOLJO

Na vratih mlekarne je bilo pritrjeno obvestilo: »Danes ni mleka. Pod 'danes' je mišljen jutri, ker sem to napisal včeraj«.

JOŽE PETERLIN
SLOVENSKO TRŽAŠKO GLEDALIŠČE
1945-1975

Knjigo dobite v slovenskih knjigarnah in na upravi Mladike.

ZNAMKE VSEH VRST ZA SLOVENSKE MISIJONARJE

Vsem dobaviteljem želim tudi v imenu slovenskih misijonarjev blagoslovljen božič in srečno novo leto 1991

FRANC SAKSIDA,
ul. Biasoletto št. 125
34142 TRST - TRIESTE - ITALIA

Slepec in njegov prijatelj gresta mimo mlekarne.

Prijatelj vpraša slepca: »Ali bi pil kokosovo mleko?«

»Vem, kaj pomeni piti, ne vem pa, kaj je kokosovo mleko.«

»Kokosovo mleko je bela tekočina.«

»Vem, kaj je tekočina, ne vem pa, kaj je bela.«

»Bela je barva labodovega perja.«

»Vem, kaj je perje, ne vem pa, kaj je labod.«

»Labod je ptič z dolgim, zvitim vratom.«

»Vem, kaj je vrat, ne vem pa, kaj je to zviti.«

Prijatelju poide potrpljenje. Zgrabi slepčev roko in pravi: »Zdaj je tvoja roka ravna.« Potem mu jo zvije: »Zdaj je pa zvita.«

»No, sedaj pa vem, kaj je kokosovo mleko.«

—O—

Smejati se je najbolj eleganten način, kako kažemo nasprotniku zobe.

»Ali ste z mojo novo mišnico zadovoljni?«

»Pa kako! Danes so tri miši ležale pred njo, ker so se, ko so jo zagledale, do smrti nasmejale.«

LISTNICA UPRAVE

V tiskovni sklad Mladike so darovali:
Gregor Pertot 26.000; Silvana Čač 6.000; Vladimir Šturm 12.000; Ana Štefančič 6.000; N.K. 1.000; Boris Tomažič 26.000; Anton Briščak 6.000; Nada Roberts 58.840; France Štekar 6.000; Bruno Sferza 52.000 lir.

Prav vsem darovalcem se prisrčno zahvaljujemo!

* * *

Tej številki Mladike smo za naročnike v Italiji priložili poštne položnice za nakazilo naročnine.

Letna naročnina za Italijo bo leta 1991 25.000 lir. Za druge države so zneski navedeni na drugi strani platnic.

VESEL BOŽIČ SREČNO NOVO LETO 1991

KMEČKA BANKA - GORICA

KMEČKO-DELAVSKA
POSOJILNICA V SOVODNJAH

KMEČKO-OBRTNA HRANILNICA
V DOBERDOBU

POSOJILNICA OPČINE

HRANILNICA IN POSOJILNICA
NABREZINA

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA
d.d. - TRST